

NÉPÜNK

Sfredactor: Wasserstrom Sándor

ZIAR EVREESC

Redactor responsabil: Leitner Zoltán

A varsói rendőr nevet

Ha száz év múlva megírja valaki korunk történetét, akkor egy jelenséget semmi esetre sem szabad elfeledjen. S hogy a világért se történjék meg az, hogy valahogy ez a tipikus jelenség elkallódjék, mi megírjuk a nevető rendőrt, mint korjelenséget.

Mit tudunk mi eddig a rendőről Európában? Azt, hogy mindenkor a rend legfőbb öre. Ő vigyáz a nyugalomra, a közbiztonságra, az emberek életére és a kártékony társadalmi jelenségek elfojtására. Nem tudnánk e pillanatban pontosan megmondani, hogy milyen régi a modern rendőr fogalma, de néhány százada mindenkor azt jelentette, hogy a társadalom legfőbb öre és a mindenkori kormányzat támogatója. Azt is tudtuk, hogy amikor bármelyik polgárát, vagy munkását bántották egy országnak, akkor ott állott a politikálatlan rendőr, akinek magyarul nevében benne van a lényeg is: a rend öre, minden gátlás és fenntartás nélkül.

Ez is korunk új tragédia megnyilvánulása, hogy sok európai országban a rendőrséget is a politika szolgálatába állították. A mai európai rendőr már nem mindenkire vigyáz. Mert annak a kormányzatnak hü szolgája, amely éppen uralmon van. Pártrendőrség lett a legtöbb országban azokból az uniformizált közegekből, akik régen csak arra voltak beállítva, hogy vigyázzanak a közbiztonságra, a rendre és az emberek nyugalomára. Most, a párt exponensei, a párt fegyveres örei és hírnökei, most már nem azok, akik egykor voltak. Ez az érték is átértékelődött. A szovjetben a rettegett cseka lett belőle, százezernyi ember halálának előidézője. Hát még a Gestapo, amely Berlinben és legutóbban Bécsben rezidál. A nemzeti szocializmus párt-szervezetének kreaturája.

De ezen a két fentemlített pártrendőrségen kívül még vannak rendőrségek Európában, amelyek a körtünetet megerősítik. Így például most jön a hír arról, hogy Varsóban a rendőr állt és nevetett. Varsó még parlamentáris ország, illetőleg csak félig fascizált állam. Ott még hivatalosan a rendőrség mindenkié, még azé a három és félmillió zsidóé is, akik katonáskodnak, adót fizetnek és mindenben teljesítik állampolgári kötelességeiket. És ez a varsói rendőr, a 2381-es számú, meg társa, aki mellette állott, a 3416-os, nyugodtan végignézték és nevettek magukban, amikor a csőcselék rombolta és rabolta az üzleteket, március 20-án és nevettek azon is, hogy Schorr főrabbi szenátort inzultálták huligán kölykök. Ez a két rendőr és társaik, korunk legnagyobb szégyenfoltjai. Mert mit is jelent a nevetésük? Semmi egyebet, mint azt, hogy a 36 millió főnyi lengyelországi lakosságból 3 és félmillió, akiknek adóba fizetett milliőiből is tartják őket, kikerült a védelemük és felügyeletük alól. Azt jelenti, hogyha a megtámadott ember esetleg a lengyel hadsereg tartalékos tisztje, azt nyugodtan febeverheti egy zöldfüllű csavargó, mert a közrendőr nevet, amikor véresre vernek egy em-

bert, aki szerencsétlensége és a XX. század legnagyobb dicsőségére, — zsidónak született.

De nemcsak a berlini, meg moszkvai rendőrség korunk gyermeke. De még a varsói sem áll egyedül. Mert most, amikor a bécsi zsidókat fényes nappal, a legsötétebb közporkorra emlékeztető módon kirabolták, akkor ott állott a „kedélyes” bécsi rendőr is és mosolygott a történeten. Illetőleg legyünk egészen objektívek. A hírek szerint az öreg rendőr elfordult, elsomfordált, mert nem bírta nézni, de a fiatal az együtt röhögött, üvöltött a mobbal, sőt együtt énekelte vele a „Horst Wessel”-t. Az az öreg „békebeli” rendőr Európa utolsó mohikánjai közé tartozik. Aki még olyan szemérmes, hogy elfordul és hallgat. Ez nem bírja nézni, tehát

struccpolitikát folytat. De a többi, aki támogatja a huligánokat, akikből kivesszett minden jogérzék, az enyém-tiédde kapcsolatban, ha zsidóról van szó, ez érdemel majd az utókor-tól megfelelő szobrot. Ahogy mi elképzeljük. Fenn áll az ércrendőr majd, kezében gummit bot és széles vigyorral mosolyog. Miközben a mellékalakként szereplő üldözött szerencsétlen zsidó páriákat agyonkinózzák, szakállát vágják, kicibálják, szemét ütik ki, uccát és illemhelyet suroltatnak vele és körülötte embermilliók, akik nevetnek a bécsi orvosprofesszoron, aki járdát seper, a gyároson, aki autót mos, a rabbin, aki a legalantasabb munkát végzi.

Ez a mai Európa. Ez a varsói nevető rendőr, meg a bécsi hatotázó és a csőcselékkel együttüvöltő rendőr. Ezek korunk rendjének örei. Kell-e ennél mélyebb és megdöbbentőbb szimbólum erre a megkerült korra? Ugy véljük, hogy nem! 1938 év rendőre nevet, amikor a zsidó polgárt ütök Európában és ezzel mindent, de mindent megmondunk!...

Kedvező elintézését nyer a romániai vágatási tilalom kérdése

Bucuresti. — Az ország számos hitközségéből érkeztek delegátusok a fővárosba, hogy a minisztériumnál interveniáljanak a vágatási tilalom kérdésében. Az ötven-hatvan tagból álló delegáció napokon át tárgyalt az illetékes körökkel és amint lapzártakor értesülünk, a tárgyalások a legkedvezőbb stá-

diumban vannak és minden remény meg van arra, hogy Romániában a vágatási tilalom nem lép életbe. A romániai zsidó közvéleményben a hír bizonyára a legjobb impressziókat fogja kelteni és ez a kérdés remélhetőleg lekerül a napirendről és megnyugtítja a zsidóságot.

Háromezer zsidó hagyta el menekülésszerűen Danzigot

Danzigot és környékét az 1919. évi békeszerződés szabadállammá nyilvánította, amelynek 400.000 lakosa van, ezek közül kevesen 10.000 zsidó. Danzigban már régóta horogkeresztes érzelmű szenátus van és kormányzója résztvett Hitler bécsi bevonulásában is. Nem kétséges, hogy rövidesen rá kerül Danzigra is a sor és ezt az ottani zsidóság annyira érzi és biztosra veszi, hogy a

Daily Herald londoni lap értesülése szerint két hét alatt 500 család, mintegy 3000 lélekszámmal hagyta el Danzigot. Közli a lap azt is, hogy számos kormány konzulátusait elárasztják vizum-kérésekkel. Eddig körülbelül a zsidó lakosság egyharmada hagyta el Danzigot a nemzeti szocialista uralomtól való féltelmében.

17.000 német és osztrák zsidó vándorolhat be az Egyesült-Államokba három hónap alatt

Az Egyesült Államok kormánya felhívta az európai nyugati államokat, meg a délamerikai és más tengerentúli országok kormányait, hogy támogassák őt abban, hogy zsidóknak, akiket Németországban és Ausztriában üldöznek, nyújtsanak menedéket. A tervezet szerint magánkezdeményezésre indulna meg az emigráció, de a kormányok beleegyezésével. Jópéldával az Egyesült Államok kormánya járna elől, amely 1938 július 1-éig tízezer német és 550 osztrák zsidónak adna bevándorlási engedélyt a rendes kvótán felül, míg ez időpont után 26.000 német és 1500 osztrák menekültnek adna bevándorlási engedélyt.

Roosevelt elnök egyik beszédében kijelentette, hogy ez a rendelkezés nemcsak az

elnyomott német és osztrák kisebbségekre, — tehát zsidókra vonatkozik, — hanem a Szovjetből, Spanyolországból és Olaszországból politikai meggyőződésük miatt kiüldözöttekre is.

Anglia kijelentette, hogy csatlakozik az akcióhoz. A francia kormány felelős tényezői is kijelentették, hogy az a 8000 zsidó, akik illegálisan tartózkodnak Franciaország területén, ahelyett, hogy deportáltatnának, az ország bizonyos részén nyernek majd elhelyezést. E célból már bizottság is alakult, melynek tagjai Francois Maurica, az Akadémia tagja, Robert d'Harcourt grófnő, Ernest Pezet képviselő és Champertier de Ribes szenátor.

CEHOSLOVACA R. T.

Lerakat: CLUJ, Str. J. G. Duca No. 3.

Férfi-, női- és gyermek-ruhák
1938. tavaszi és nyári divat-ujdonságok

Gazdag választék!

Elsőrangú gyárítmány!

Eredeti gyári árak!

CEHOSLOVACA R. T.

Az ország vezető konfekcióáruháza

Kérje gazdag tartalmu ingyenes „CEHO 1938“ divatlapunkat

Végleg betiltották a rituális vágatást Lengyelországban Súlyos kilengések Varsóban

Varsó. — Két esztendővel ezelőtt részlegesen behozták Lengyelországban a vágatási tilalmat. Hosszas tárgyalások voltak a sejm-ben, előbb azt indítványozták, hogy tiltsák be három és félmillió zsidó számára a végleges vágatási tilalmat, de ezt akkor úgy oldották meg, hogy kontingentálták a zsidókat helyek vágatását és így — ha drágábban is, — de hozzájuthattak a zsidók a szükséges husmennységhez. Ugyáltszik, az antiszemitizmus növekedésével az akció ezzel sem tudott nyugvóponttra jutni Lengyelországban. Ott is az lett a motto, hogy: az ökrök, bivalyok, bárányok és tehének utolsó perceit meg kell édesíteni, mert hiszen és elvégre a humanizmus korát éljük. Azt, hogy közben az emberiség sok tízmillió ember számára gázzal teli, tankosított és légbombákkal ellátott „összkomfortos“, de kinos, keserves halált készít elő, arra nem ad ez a gyönyörű isteni humánus korszak. Csak az ökör menjen a tulvilágra fájdalom nélkül, ha ebbe bele is hal három-négymillió ember. Nagyobb ur lett a földön egy felhizlalt ökör, mint egy angolkörös három éves emberi teremtmény, ha történetesen a keserves sors zsidóvá üldözte a világra. Oh, bár csak ökörré lehetne az agyonkínzott zsidó, mert ez megmentené a keserves földi lététől és azt is „humánusan“ csinálná ez az édes jó és bölcs kor. 1938 év a humanizmus korszaka lesz. A bécsi zsidóval ugyanúgy bántak, mint évezredekkel ezelőtt a barbár törzsek, a népvándorlás idején, de azért ez a kor mégis a humanum kora lesz és talán a történelem így fog megemlékezni róla. Ha az emberek legfőbb gondja a villanyárammal való állati kivégzés lett (miközben néhány millió zsidó bele is hal, érzéstelenítés nélkül), akkor ezt a kort jobb néven nem is lehet nevezni.

A varsói jelentések szerint a lengyelországi rabbiszövetség rendkívüli ülést hívott egybe, amelyen Reb Mendel Alter kalisi rabbi elnökölt. A legnagyobb elkeseredéssel tárgyalták Dicsinszky sejm-képviselő legújabb indítványát, aki egyszerűen el akarja törölni a zsidók vágatási jogát és a teljes és végleges betiltás mellett tört ládzsát. Voltak olyan hangok, amelyek felszólaltak a sejm-ben ellene, de ez a látszat szerint nem sokat használt. A rabbik gyűlése valamennyi hitközséghez táviratot intézett, amelyben kéri, hogy imádkozzanak és mondjanak thillimet annak érdekében, hogy ez a keserves „gezeró“ ne következzen be. A belzi és geri rabbi vasárnapra általános újabb gyűlés összehívását javasolta. Azonkívül egy megfelelő bizottság kiküldését is elhatározták, amely a földművelésügyi minisztert felvilágosítja a

rendelkezés mezőgazdasági káráról, az igazságügyminisztert pedig arra figyelmeztetik, hogy ez a behozandó törvény szövege ellentétben van a lengyel alkotmánnyal.

Amint értesülünk, a lengyel zsidóság minden erőteljes tiltakozása dacára, a sejm mégis elfogadta az általános vágatási tilalmat. Csak a zsidó és ukrán képviselők szavaztak a javaslat ellen. Amint a lengyel lapok írják, nincsen más hátra, mint az, hogy hárommillió zsidó vegetáriánussá lesz.

Nyugtalanság Varsóban

Március 19-én és 20-án szomorú események folytak le a lengyel fővárosban. Egyes zsidókat városrészekben pogromszerű kitérések voltak, amelyeknek kiindulópontja igen érdekes és szokatlan volt. Most nem elveszett gyermekek miatt tört ki, sem pedig „vallásgyalázás“ miatt, hanem új szín mutatkozott a lehetetlen érvek között, melyeket eddig a zsidók ellen felhoztak.

Az utóbbi napokban bizonyos pénzügyi nyugtalanság volt érzhető a lengyelországi pénzpiacon. Valószínűleg a lengyel-litván konfliktus miatt volt érzhető ez a pénzügyi pánik és a bankokat megrohanták a betétesk. Amint a varsói lapok írják, úgy a zsidó, mint a lengyel lakosság részt vett ebben a bankmegrohanásban. Megállapították illeté-

kesek, hogy amerre a lakosság nagyrésze lengyel volt, ott a megrohanók nagyrésze lengyel volt, ahol pedig zsidó, ott természetesen zsidók mentek a bankba. A lengyel diákság viszont felvonult 50—60-as csoportokban és a sorbanálló bankelőtti tömegekből kiráncigálták a zsidókat és tetteleg inzultálták. Úgy látszott, hogy a lengyel polgárnak joga van megijedni a háborus konfliktustól és pénzt kiveheti a bankokból, viszont a zsidóknak azt a jogot sem akarják meghagyni, hogy amikor bajt érez, a bankokba mehessen.

A lengyel szenátusban mindezek szóba kerültek. Két szenátor interpellált. Az egyik J. Trockenheim zsidó szenátor, a másik egy nem exponált antiszemita: Petrasicky szenátor. Felemlítették mindazokat az atrocitásokat, amelyeket a huligánok elkövettek. Gyanútlan járókelőket fogtak meg, ütöttek, verték őket, míg véresen össze nem estek. Többek között Schorr főrabbi szenátort, aki intervenálni akart menni a minisztériumba, megtámadták az uccán és tetteleg inzultálták. Trockenheim szenátor interpellációja végén kérdezte a miniszterelnököt, hogy mit szándékszik tenni, hogy ezek az atrocitások megszűnjenek. Ugyancsak ezt kérte Petrasicky lengyel szenátor is.

A varsói zsidóság körében nagy a lehangoltság a történetek miatt.

— EJEJYZÉS. Kaufman Klárit (Budapest) eljegyezte Leitner Gusztáv cipőgyáros (Oradea).

— FELMILLIÓ DOLLAR AZ OSZTRAK MENEKÜLTEK JAVÁRA. (Newyork). A napokban tartotta meg 54. évi konferenciáját 1500 delegátus részvételével a Hias zsidó kivándorlási szervezet. Isaac L. Asofsky főtitkár referátuma alapján a konferencia elhatározta, hogy 250 ezer dollárt gyűjt össze az ausztriai menekültek támogatására. A konferencia határozati javaslatot fogadott el, amelyben kéri az angol kormányt a palesztinai bevándorlás megkönnyítésére. — Samuel Untermyer szenátor, a híres amerikai ügyvéd és az antináci ligá elnöke közölte a sajtóval, hogy a náciellenes bojkottot Ausztriára is kiterjesztik.

— ZSIDÓKAT KOMPROMITTALÓ MAGYAR RÖPCÉDULÁK. A magyar fővárosban Dávid-csillagos sárgaszínű kis cédulákat terjesztenek ezzel a felirással: „Öntudatos zsidó csak zsidónál vásárol!“ Ezek a cédulák, amelyeket ismeretlen kezek a házfalakra és az üzletek kirakataira ragasztanak, kétségtelenül ugyanonnan származnak, ahonnan az egyéb zsidóellenes röpiratokat és röpcédulákat terjesztik.

Előfizetett már Ön az

Automata-telefonra?

Ha szerepelni akar Ön az

Új telefonkönyvben

és részesülni akar a felszerelési kedvezményekben

Három nap áll még rendelkezésére,

mert a jelentkezéseket április 3-án végleg lezárják.

A hitlerizmus utja a kis államokban

Vitakozhatunk arról, hogy van-e értelme a zsidógyűlöletnek az egyes államokban. Mi azt mondjuk váltig — igazunk tudatában — hogy nincsen, az antiszemita meg azt replikázzák, hogy van. Mindenesetre jól jön a nemzeti szocializmusnak, hogy a vagyon köztulajdonba vételét nem általánosan mondotta ki Bécsben, hanem egyedül és kizárólag a zsidókra vonatkozóan. A bécsi Vorstadt-ok szocialista munkása vagy munkásnője mégis szívesen vette a Krupnik elrekvirált ruháit és kabátjait. De a Delka cég cipőit is szívesen huzzák lábukra, ha nem kell érte fizetni, meg a „jobb osztály” a Zwieback cég nagy-szerű izléssel összeállított kreációit. Hitlerék értik a módját, hogy lehet „gyorssegélyt” adni a bécsieknek. A zsidók által évszázadokon át, komolysággal, szívós akarattal összegyűjtött vagyonokat kell odadobni például.

Kilencezer zsidó tisztviselőt bocsájtottak eddig el Ausztriában és 1400 ügyvéd vált egyik napról a másikra kenyértelenné Bécsben. Mindenhová árjak kerültek. S ha a világ legkulturáltabb centrumában meg lehet ezt csinálni, az egész „művelt világ” asszisztenciája mellett, ez szomorú, kegyetlen és kétségbeesítő precedens. A zsidókat kikergetni minden gazdasági pozícióból. Az iskolát Berlin kezdte, folytatódott Bécsben és most látják az összes kelet-európai államok, hogy milyen uton kell haladni, hogy a zsidókat üsse és ezzel behízelegje magát a nem-zsidó lakosság körében.

Csak egyet nem vesznek észre. S ha mi észleljük is, csak magunk látjuk és adhatunk hangot ennek, de a környező népek nem. És pedig azt, hogy előbb a hitlerizmus a kis államok gazdasági erejét úgy törli meg, hogy egy

A rejtélyes idegen

A prágai geltó csodálatos történetéből

Sok-sok évvel ezelőtt élt Prágában, a geltó sőtjében egy gyertyaöntő, kinek hite hazáján túl messzire eljutott, mert az ő mestersége titokzatos művészet volt, jámborságában pedig felülmulta a többieket. A gyertyák, melyeket ő öntött, nemcsak szép formájuk voltak, nemcsak tiszta viaszból készültek, hanem fényesebben és hosszabb ideig égtek mint más gyertyák és volt egynéhány furcsa saját-ságuk. Mesterük csak szent célra készítette őket, csak ünnepi órákban, csak megszentelt helyen égtek. Különös módon tudtak feladatukhoz igazodni és csaknem élőlényeknek látszottak. Voltak nagy, vörös gyertyák, amelyek Kolnidré estétől kezdve egész éjszakán át és Jomkippur napján át égtek, anélkül, hogy kisebbek lettek, vagy akár csak csepegték volna. És hogyha a félelmes nap végeztével az előimádkozó kimondta ünnepélyesen hétszer, hogy az „Örökkévaló, ő az Isten!” akkor ezek a gyertyák hirtelen hófehérré váltak, mint ahogy a főpap idején fehérré lett a peres fonál, ha a szentek szentélyében felszállt a füstölők gőze. Senki-se tudta, vajjon a gyertyaöntő művészetének titka volt-e ez, avagy égi jel, mely a községnek szült, hogy vigasztalódjék meg és örvendjen. De nem volt-e az is sajátosság, hogy a gyertyaöntő chanuka gyertyáin ugyanaz a csoda ment végbe, mint egykor a Makkabeusok olajmécsein: teljes nyolc napig égtek, de egy órával sem tovább az ünnepnél, — akár az első napon, akár az utolsó estén gyújtották meg őket? Vagy hol volt még a földkerekségen olyan csodálatos habdőlő-gyertya, melyet sem vízzel, sem

Ugye kíváncsi

hogy mi a titka posztóáruházunk példátlan nagy sikerének?

Eláruljuk Önnek:

Egyetlen vásárlásnál meggyőző-dhetik állításunk igazságáról.

A gondos, lelkiismeretes kiszolgálás.

Legújabb tavaszi szöveteink megérkeztek

Katz Posztóáruház
ORADEA,
Avram Iancu-u. 1

„wirrwart” csinál, azzal, hogy felborítja a gazdasági rendet a zsidók elnyomásával. Amikor pedig ez megtörténik, akkor rabszolgaságba szorítja az illető kis népeket. Van például a német megnagyobodott birodalomnak egy új szomszédja, ahol — tagadhatatlanul van szerepe a zsidóságnak a gazdasági életben. Hogy ezt az országot teljesen a maga járszalagjára kényszerítse, előbb zürzavart kell csinálni a gazdasági életben. Ha pedig ez megvan, akkor legyengülve, ellenállás nélkül, automatikusan behódolnak neki. A hetvenötmillió kolosszus agyonnyomja majd a közeli kis államokat.

És a mi még ennél a kérdésnél a legszomorúbb az, hogy nem lehet nézni „nyugot” felé, mert ott nem törődnek a zsidókkal. Teljesen hű és reménytelen ábránd arra gondolni, hogy majd jön Páris és jön London, meg jön Washington. Nagyon, de nagyon messzi vannak ezek a világvárosok és még messzibb a gondolatviláguk. Régen lehetett remélni, ahogy ezer precedens van is, hogy majd jönnek az angolok meg a többiek. Végük szomorú szívvel tudomásul, hogy nem jönnek. Nem bizony! S ha jönnek, akkor sem ér semmit intervenciójuk Rotschildért, hiába exponálja magát a francia és angol Rotschild család, a nemzeti szocialisták nem adnak rá semmit. És Freud professzorért is hiába interveniál az amerikai kormány. Süket fülek korszaka ez, amely nem néz sem jobbra, sem

balra, hanem megy a maga útján. És a szudéta németek által lakott terület is a bizonytalanság bélyegét viseli magán. A szovjet berzenkedik ugyan, de ha rá kerül a sor, nem tudjuk, hogy állja-e a szavát. Senki sem tart be ígéretet, szerződést, szövetséget.

Nem 1914-ben és nem 1918-ban omlott össze a régi világ, hanem 1938-ban! Ezt érezzük, látjuk és mindennap jobban és jobban tudjuk!

Törvényjavaslat a zsidókérdésről

A magyar parlamentben azt indítványozzák a képviselők, hogy hozzanak törvényt a zsidókérdés rendezésére. Ujab csatlódás ezzel a kérdéssel kapcsolatosan. Csatlódás abban, hogy egy képviselő a magyar parlamentben mégsem a legokosabb ember a világon. Mert nézzünk csak szembe ezzel az indítvánnyal. Hát lehetséges az, hogy a budapesti nagybank igazgatója, meg a textilgyár vezére egy kategóriába kerüljön a Teleki-téri ószeressel, meg a falusi kocsmáros-sal? Lehet-e általánosítani a kapitalista és proletár zsidóra egy törvényt fog vonatkozni? Vagy olyan általános jellegű intézkedések következnek, amik az új szomszédnál már „beváltak”? Magyarországon csaknem

ráfuvással nem lehetett elollani, csak egyesegyedül annak a bornak egy cseppjével, mely fölött elmond-ták a szombatesti áldást?

De legkülönösebbek és legnagyobbak a szombati gyertyái voltak. A község templomában száz gyertyatartó állott, mindegyikben öt gyertya égelt s a gyertyaöntő azok közé tartozott, akire Isten áldását kéri a tóra előtt, mert „imaházakat emeltek, hozzájárultak világításukhoz gyertyáival és a kiddushhoz, meg haddalához borral”. Minden péntek este ötszáz gyönyörű gyertya égelt a prágai zsinagógában s ezek a gyertyák sajátosságos gyertyák voltak. Mert egészen addig, míg a szombat el nem jött, ködösen, fénytelenül égtek s úgy rémlett, mintha az egész nagy helyiséget, a sok gyertya ellenére, a hétköznap árnyéka borítaná. De mihelyt az előimádkozó elkezdte a „Lechó daudi”-t, a gyertyalángok egyre magasabbra nőttek, egyre világosabb, ragyogóbb, ünnepélyesebb fény önlött el a templom. Mikor azután a község az ajtó felé fordult, hogy a szombatot üdvözölje: „Vonulj be békében, uradnak ékesség!” — akkor hirtelen magasra idő-bant fényük és ragyogó lángjukat a bejárat felé fordították.

De volt idő, mikor a gyertyaöntő mély, nagy fájdalom és megatázottság érzése töltötte el. S ez akkor volt, amikor péntek este, templom után a csatlódok boldogan ujságozták egymásnak, hogy vendéget visznek haza, szombati vendéget, „vándort”, aki majd mesél, rengeteg mesél, messzi országokról, amelyeket bejár s talán a Szentföldről is, ahol megfordult, mesélni fog csodálatos és gyönyörű történeteket, ők meg majd hallgátják áhitatos csend-

ben a gyertyák fényénél... Ó nem, ennek az ünnepi öröme a gyertyaöntő nem lehetett részese. Míg a gyertyái vidáman ragyogtak meleg otthonukban, ahol a „vándor” mesélt, mintha ők is örülnének a sok ujságnak, addig az, aki a gyertyákat öntötte, komor magánosságba merült. Ő nem hívhatott vendéget, neki nem volt felesége, ki puha ülőhelyet készített volna a vendégnek, sem gyermekei, kik szeliden hajtották volna meg fejcséjkéjük, míg a vendég megáldja őket, hogy legyenek mint Efraim és Menasse... Nem, Isten őt rut külsővel verte meg, s ezért mindig távol maradt a vidám, boldog, ép és egészséges emberek köréből. A hátán egy szörnyű pupot hordott, bőre ráncos volt és kiaszott. A férfiak valamennyien tisztelték szorgalma, jámborsága és csodálatos művésze miatt, de a nők kitértek utjából...

Egyik péntek éjszakán, mikor újra kiveret kutyamódjára bolyongott az üres uccákon, hirtelen úgy rémlett neki, mintha halk lépteket hallana maga mögött. Megmagyarázhatatlan rémület szállotta meg, nem mert hátrahátrálni, csak meggyorsította lép-teit. De rejtélyes üldözője mindenütt nyomában volt. Rohanni kezdett, de mikor hosszú hajsa után lihego megállt, megint maga mögött hallotta a különös lépteket. Ekkor, félig eszméletét veszve a kétségbeeséstől, hazafutott, belekapaszkodott a kapufélfába és reszkető kézzel nyúlt a kulcsért, melyet a küszöb alatt szokott elrejtetni. De még mielőtt megforgathatta volna a kulcsot a zárban, mintha a földből nőtt volna ki, mellette termelt egy árnyék és egy mély, érces hang névén szólította.

Szibe usy dobogott, hogy torkában rezgő a lüktetését: de valami belső kényszerűség arra haj-

félmillió zsidó él. A lakosság öt százaléka. Ez nem amolyan öt százalék. Ezerszer megírtuk, hogy a magyar zsidóság rendkívül sokat tett az ország felvirágoztatása érdekében. Igaz, hogy a régi Magyarország sem volt fukar az egyenjogúsítás terén az elismerésben. De az elmúlt — mondják ők és mondjuk mi is. Dacára annak, hogy a zsidók lojaltságban, hazafiságban, munkakészségben egy cseppet sem lettek kisebb értékűek, mint voltak husz esztendővel ezelőtt. Dacára annak, hogy annyi arculcsapást szenvedtek el ebben az elmúlt két évtizedben, hogy az már tulontul sok is. Numerus clausus, gazdasági háttérbeszorítás, a hivatalokból való kiszorítás, állampolgársági revíziók, razziák és a többi végzések nem jelentenek „Eldorádót” a magyar globuszban.

Mi következhet még? Micsoda újabb törvényjavaslat? Teljesen és véglegesen átvenni a hitleri példát? Nincsen már demokrácia a világon? Csak parancsuralmi rendszerek és azok elgondolásai léteznek a világon? Az osztrák zsidóság szédületesen megdőbentő tragédiája a példa? Ne feledjék talán a magyar törvényhozók, hogy mégis más a 75 milliós ország néhány százezer zsidója, mint a 8 milliós ország félmilliónyi „izraelitája!”

A magyar törvényhozásban zsidó törvényeket akarnak hozni. A mai világatmoszférában nincsen más gondja-baja a magyarságnak? Talán volnának mégis más feladatok is? Talán...

Salom Asch és a mai atmoszféra

Salom Asch, a ma élő zsidó írók legnagyobbja. Írásaival szolgálja népét, nagyszerű regényekkel és szindarabokkal. Most pedig ezzel kapcsolatban vörös lapok érdekes nyilatkozatot közölnek a nagy írótól. Ebben a nyilatkozatban azt közlik, hogy „Modke Ganef” című munkájának filmesítési jogát kilenc évvel ezelőtt átengedte egy vörös társaságnak s ez, most, hogy a zsidó filmek iránt nagy érdeklődés mutatkozik, meg akarja filmesíteni. De azóta nagyot fordult a világ minden tekintetben és most Salom Asch

totta, hogy odaforduljon az ismeretlen felé. Óriási termelő embert látott maga előtt, poros utazóruhában: arcát beárnyékolta a széleskarimájú kalap.

— Miért futsz előlem, gyertyaöntő? — kérdezte az ismeretlen.

A gyertyaöntő pedig végre összeszedte az erejét és félénken felelt:

— Ilyenkor, éjnek idején, nem biztonságos a város. Rablónépség ólálkodik odakünn és a városnak se fala, se kapuja.

— Hát te, ha olyan félénk vagy, mit kóborolsz szombat éjszakáján az utcán? Elvesztettél valamit? Keressz valakit? Talán nincs hajlékod?

A gyertyaöntő szólni akart, de nyelve nem engedelmességet és tehetetlenül, kinlódva nézett az idegenre.

Az pedig egy pillanatnyi hallgatás után folytatta:

— Hát én majd megmondom, mi járhatban vagy. Vendéget keressz a házad számára. Mert üres a házad és ha asztalhoz ülsz, tükröd a falon mindig csak a magad szomorú arcát vetíti vissza. De teleg vagy vágyódással, te is szeretnél valakinek a szemébe nézni, valakit vendégül látni, valakinek a szavára figyelni, ha élményeiről mesél. És mert úgy, ahogy az Isten teremtett, nem mersz emberek közé menni, mert elátkozottnak érzed magad, mert...

De a gyertyaöntő itt félbeszakította, mert hirtelen eltűnt minden félelme és bátorsága visszatért.

— Ki vagy te, — kiállt a mélyes csodálkozással, — ki vagy te, aki nemcsak nevedet, hanem minden titkos gondolatodat ismered? Aki nemcsak lépteimet, hanem lelkemet is követni tudjad?

— Én a te vendéged vagyok! — szólott az idegen. És azzal kivette kezéből a kulcsot, felnyitotta a

Foglalja le idejében kabinját,
valamelyik egyéni

Paicsztinai

kirándulásra,
amelyeket a husvét szünidők
alatt rendez a

ZION-LLOYD

București, Calea Victoriei 33. Tel: 36913

Erdélyi képviselők:

Kirsch Tibor Oradea, Nicolae Iorga u. 21.

Dr. Neumann Vilmos Cluj, Berthelott u. 12

Fuchs Marcel Satu-Mare, Nic. Filipescu u. 21

Kérjen prospektusokat!

tiltakozik a társaság terve ellen. Nem akarja, hogy a témát filmre vigyék. Ugyancsak most közli azt is, hogy a „Bosszu Istene” című szindarab előadási jogát sem adja át már senkinek, szintén a változott viszonyok folytán. Ez utóbbi szindarab témája egykor igen nagy feltűnést keltett és Reinhard is előadta annak idején. De most, hogy a zsidók iránt olyan általános és egyáltalán nem titkos antipátia mutatkozik, nem hálás dolog egy zsidó családot ilyen színben feltüntetni.

Salom Asch szindarabja annak idején, az akkori nyugodt atmoszférában nem jelentett egyebet, mint azt, hogy vannak olyan zsidók is, akiket Salom Asch színpadra vitt. Vannak olyanok is! De a többi zsidó más. Viszont most azt mondanák, hogy minden zsidó ilyen, mint ez a mulatótulajdonos, a „Bosszu Istene” című szindarabban. Ezért tiltakozik az ellen Salom Asch, hogy szindarabját előadják. Nem is szabad! Más világot élünk most, hogy a zsidó hibákról beszéljünk. Szemünkre hánynak mindent, a legártatlanabbul is. Hagyjuk most az irodalmat. Taposnak bennünket irodalom nélkül és irodalom dacára is! Ne szerepeljen filmben „Modke der Ganef” és senkisé, akiről „véleményt” alkothatnak rólunk! Gonosz véleményt, amit amúgy is „alkotnak” rólunk... ártatlanul és kíméletlenül...

kaput és mielőtt az elmerült gyertyaöntő egyetlen üdözlő vagy elhárító szót szólhatott volna, már ott is állottak a szobájában.

Az asztalon ott égtek a szombati gyertyák ezüst gyertyatartókban, amelyekbe szép és áhitatra keltő jelenetek és mondások voltak beleévésve: a Teremtés képei és a szent ünnepek dicsőítő mondások. Tiszta fehér abrosz volt az asztalon, kristálypalackban rubin színű bor pirosolt, mellette gyönyörűmivű serleg és egy gazdagon díszített tálon ott volt a szombati kalács, még mindig érintetlenül.

— Még nem mondottál keddust, — szólott a különös vendég — hát mondj most.

A gyertyaöntő elmondta a péntek esti áldást a bór, a kenyér és a szombat felett, a gyertyák pedig fellobbantak és bevilágították a szobát.

Mikor a vacsora végére értek, a gyertyaöntő megszólalt:

— Uram, kérlek, vedd szívesen, ami keveset adhattam, mert a házam bizony nem számított kedves vendégekre. De még jobban fáj, hogy az asztalutáni inát is csak csendesen, magunkban mondhatjuk el, mert nincs harmadik, akivel fennszóval mondhatnók el az áldást. De ha kívánod, szívesen elmegyek valamelyik szomszédomhoz és megkérem, jöjjön át hozzánk, ha asztalánál amúgy is ülnek hárman.

De a vendég rápillantott és így szólt:
— Nem kell a harmadikat hívnod, — anélkül is elhangozhatik a „Birkasz hamozaun” az asztalodnál, — úgy ahogyan ma sehol a világon, egyetlen zsidó házban sem hangzik el. Te csak engem látsz, csak egyik vendégedet. De mondom neked, itt vannak velünk Izrael prófétái és királyai, papjai és levitái valamennyien.

És még mielőtt a megdőbent házigazda szóhoz

Zsidó tanácsadója van a japán császárnak

A jelenlegi japán császár, Hiro Hitonak egy zsidó tanácsadója van, aki bejáratos a mikádó udvarában és rendkívül tájékozott a japán ügyekben. Ez a zsidó egy morvaországi kis városkából származik, Nikolsburgból és Mandel Józsefnek hívják. 66 éves ez a messzire került zsidó testvérünk, akinek — a hírek szerint — kisujjában van a diplomáciai titkok minden csinja-binja.

A nikolsburgi zsidóság egy-két nagyon öreg tagja még emlékszik a Mandel-családra, amely 50 évvel ezelőtt vándorolt ki Japánba. Ez a városka számos kiváló zsidó korifeust adott a régi időkben és egykor élénk zsidóélet folyt falai között.

Az elhunyt mikádó és Mandel a következő körülmények között ismerkedtek meg. 1916-ban, amikor befejezték egy vasutvonal építését, Yosihito, a mostani mikádó apjának bemutatták Mandel Józsefet és a mikádó el volt ragadtatva attól az embertől, aki Port Arturnál oly hatalmas teljesítményeket tudott felmutatni. A mikádó ezután kihallgatáson fogadta Mandel mérnököt és számos vasutügyi kérdést tárgyalt meg vele. Közben meggyőződött arról, hogy egy különlegesen okos és tehetséges embert ismert meg, akivel minden kérdésről lehet tárgyalni. Mandel sok olyan kérdést világitott meg a mikádó előtt, amelyről az nem tudott.

Ettől az audienciától kezdve Mandel állandó vendég lett a császári udvarban. Összebarátkozott az udvari emberekkel is, akik nagyon megszerették ezt a zsidó embert. Lassankint a mikádó bevonta a japán legbelsőbb és legtitkosabb politikai labirintusba. Most már az új mikádó nem is tud meglenni a régi tanácsadó nélkül. Mandel József az a férfiú a japán császári udvarban, akinek véleményére sokat adnak és akinek elhatározásától sok minden függ.

— 45 év óta fiennálló jól bevezetett cipő és férfidivatüzlet, nyugalombavonulás miatt azonnal eladó. Cim a kiadóban.

julhatott volna, kezébe vette a frissen meglőtt serleget és olyan hangon kiáltott, mintha egy hosszú-hosszu és népes asztal vendégeinek kiáltaná:

— Rabbojszaj, imádkozzunk!

S ekkor hirtelen, mintha száz meg száz hang válaszolt volna, mennydörögve érkezett a válasz:

— Legyen áldott az Örökkévaló nebe most és mindörökké!

És a vendég folytatta:

— Efráimnak, a gyertyaöntőnek, e ház gazdájának engedelmeivel és engedelmeivel az itt jelenlévőknek, dicsérni akarjuk az Urat, atyáinknak Teremtőjét, Izraelnek Teremtőjét, a Seregek Urát, aki kerubok között trónol, mert élvezünk engedeltségéből, ami az övé!

Ez az a Nagy Formula, amelyet akkor mondanak, ha több mint ezer zsidó vesz részt a lakomán.

S a láthatatlan vendégek kórusa egyhangúan felelt:

— Legyen áldott a mi Teremtőnk, atyáink Ura, Izrael és a Seregek Ura, aki kerubok között trónol, akinek javaiból élveztünk s akinek jósága bennünket éltet... Áldott legyen ő és az ő szent neve!

És következtek az asztali áldás mondatai, melyeket az ősz vendég zengő hangon mondott el s amelyre a láthatatlan gyülekezet hangos „Omen”-nel válaszolt.

A gyertyaöntő pedig valami édes kábulat szálította meg. Úgy rémlett, mintha gyertyái mindig messzebből világítanának s a vendége hangja egyre nagyobb távolságból szólt.

... Mikor felébredt, ott ült még mindig az asztala előtt, égtek a gyertyák, a boroskehely félig üres volt s a kalácson látszott, hogy megszegették. De titokzatos vendégeinek nyoma sem volt többé.

A lengyel-litván
konfliktus magva:

VILNA

Egy nagy zsidó centrum
történelme, szerepe és jelentősége

Még el sem csitultak az osztrák események világraszóló visszhangjai, amikor kirobbant a lengyel-litván konfliktus. Ma már a látszat szerint ez a konfliktus befejezést nyert. S amint a lapok írják, a lengyelek örvendenek, hogy „békésen” elintézték a konfliktust, viszont a litvánok nagyon elkeseredettek, mert legszentebb álmaikról kellett lemondjanak. Hogy mi ez az álom? *Vilna!* Ennek a szónak különösen büvös csengése van zsidó körökben is. A békeszerződések Litvániának ítélték oda, azon a címen, hogy a lakosság litván. 1924-ben Zeligovszky lengyel tábornok vezetésével erőszakkal elfoglalták a lengyelek. Ezt már azért is megtették, mert legtiszteltebb hősiüknek, Pilsudszky marsallnak szülővárosa volt és aki hódító elképzeléseiben egy percre sem tekintett el Litvánia meghódításától. A két vitatkozó fél közül, mint az már szokott lenni, egy harmadiknak van igaza. *Ez esetben a zsidókat illetné e kérdésben a döntés. Mert Vilnának többségi lakossága nem lengyel, nem is litván, hanem — zsidó.*

Most, hogy ennyire a világérdeklődés centrumába került Vilna, lássuk csak zsidó vonatkozásait. Ez a város Lengyelország északkeleti részében fekszik, 130.000 lakosa van, amelyből 56.163 zsidó, tehát 42,3%-a az összlakosságnak zsidó, több tehát, mint a lengyel és több mint a litvánok száma. 1917-ig a hasonló nevű kormányzóság székhelye volt a nagy cári birodalomban. Míg ezelőtt a litván nagyhercegség székhelye és mindenkor Kelet-Európában legjelentősebb zsidó centrum. Megalapítója Gedimin nagyfejedelem volt 1525-ban, akinek uralma idején a nagy litván birodalom a Keleti tengertől a Fekete tengerig húzódott.

A zsidók a XV-ik század utolsó negyedében telepedtek le. de egyes történelemírók szerint már a XIV század elején, tehát megalapításakor egyidejűleg ők is letelepedtek. A hagyományok szerint 1487-ben a Vilja folyó tulsó partján már volt is egy zsidó temető. 1527-ben I. Zsigmond lengyel király a vilnai keresztényeknek azt a privilégiumot adta, hogy eltiltotta a zsidók ottlakását és hogy kereskedést üzzenek. Ennek dacára mindig többen jöttek Vilnába. Amikor a XVI. század közepén néhány nemes házakat épített, akik nem tartoztak a városi hatóságokhoz, a zsidók ismét letelepedhettek. Az ezt követő években már találni Vilnában vám- és pénzverdei bérlőket. 1525-ban minden egyes nemes embernek megengedték, hogy birtokán vagy telkén templomot vagy zsinagógát építtethessen. Ekkor kezdték meg a zsinagóga építését, amely a város centruma lett. 1592-ben a tömeg széjjelrombolta ugy a zsinagógát, mint a zsidók házaikat és üzleteit is. 1595-ben III. Zsigmond megadta a zsidóknak azt a jogot, hogy nem csupán a nemesek birtokán lehet nekik házakat bérelni, vagy építeni, hanem másutt is. Később sokszor voltak összeköttetések zsidók és keresztények között. 1635-ban újra rendezték a zsidók jogviszonyát. Megengedték nekik, hogy nemes fémmel, rőfösáruval, állatokkal és husokkal stb. kereskedjenek. Iparilag csak olyan cikkeket foglalkozhattak, amelyekből nincsenek céhek Vilnában. Egyidejűleg meghatározták azokat az uccákat is, ahol zsidók lakhattak. *Nem volt szabad uccákra ablakokat építeni, nem volt szabad ruhákat készíteni a zsidóknak és rituális fürdőjüket nem volt szabad, hogy nem-zsidók igénybe vegyék.* A 500 forintos, háboru esetén ötszáz forintos adófizetés alól felmentették. Az ellentétek mindezek dacára nem szüntek meg és 1635-ban egy pogrom is kitört, amely több mint 100.000 lengyel forint kárt okozott. Ezért elhatározták, hogy a zsidó lakta uccák bejáratait kapuval látják el.

1645-ben megállapították, hogy Vilnában 251 zsidó lakástulajdonos van. — Amikor 1655-

זמן חירותנו.

איך די טעג פון אונזער נרויסען פסח הערשט איבער אל א שטארקע פרייד מיט פער-
נניגען פערוואמעלט זיך די נאנצע פאמיליע ביי די סדרים אונד מען לויפט פיעל דעם
נושען נענום אונד דעם פיינעם געשמאק פון די שפייזען. די הויזפרוי ווייסט אבער. דאס
איזער שטארקען ערפאלג מיט דער קאך-קונסט האט זי הויפטזענליך צו פערדאנקען
צעדעס. צעדעס דאס 100% טיינע ריינע פפלאנצען-פעטט איז נאראטיב פשר לחן
הפסח אונד אהנע דעם פעטט קאן זיך קיינע איינציגע פשרה קיכע ניכט בענעהן. עס
פערפיינערט דעם געשמאק אויך די נאהרהאפטניקייט
פון אלע שפייזען אונד זענען נלייך לייכט צום פערדויען
פאר יונג אונד אלט.

צעדעס

איזט א 100% טיינע ריינע פפלאנצען-פעטט.

ben a kozákok — akik Chmielniczky uralma alatt annyi zsidó vért ontottak. Ukrajnában — közeledtek Vilna felé, hogy oda Alexej Michailovits cár csapataival bevonuljanak, akkor csaknem az egész zsidó közösség elmenekült. Akik ott maradtak, azokat lemészárolták. A várost is felgyújtották és a gettó is porig égett. Amikor a cár bevonult, a város keresztény polgárai Alexej cár elé azzal a kérelemmel járultak, hogy utasítsa ki a zsidókat, mert ártanak az iparosoknak és kereskedőknek. Erre fel 1658-ban a cár parancsára elűzték őket, de amikor a lengyelek 1661-ben elfoglalták, akkor a zsidók visszaléptek jogaikba. A céhekkel való ellentétek azonban nem szüntek meg. Az üvegfuvo iparban például megtiltották a zsidóknak, hogy keresztényeket foglalkoztathassanak.

Az orosz és svéd okkupáció által, az északi háboru idején, 1700–1721-ig, továbbá a tüzvész és éhség által is sokat szenvedett a vilnai zsidóság. Csak az 1709-es éhségszétendő 34.000 embert követelt áldozatul, ezek között 4000 zsidó. II. Gusztáv király 1720-ban a zsidók jogait újra elismerte, mégis újabb erőszakosságokra vetemedett a városi tanács és így 1742-ben olyan szerződést kellett aláírni, hogy megvédjék őket a további támadásoktól, mely szerint 600 lengyel forintot kellett fizessenek évente. *Nem volt szabad nyílt üzletük legyen, nem volt szabad a gettón kívül lakni,*

nem volt szabad árujukkal házalni. Csak 1747-ben sikerült újra kivívni a királynál, hogy jogaikba léphettek.

1766-ben 3202 zsidó élt Vilnában és Lengyelország második felosztása után 1795-ben, amikor Vilna újra orosz terület lett, elrendelte Repnin kormányzó, hogy azokat a jogokat birtokolhatják a zsidók, amelyekkel eddig rendelkeztek. A lakhatási rendelkezés megszüntetése csak 1861-ben következett be.

Vilnában sok híres rabbi élt. Így Rabi Elia, a világhírű „vilnai gaon”. 1847-ben rabiiskola nyílt meg Vilnában, amely 1871-ben zsidó tanítóképzővé alakult át. Vilna egyidőben a haszkala mozgalomnak is centruma volt. Sok temploma, imaháza lévén és tekintettel, hogy mindig a zsidó kultúra és műveltség centruma volt, a „litván Jeruzsálemnek” is nevezik. Most is sok világhírű zsidó irodalmi centrum van itt, közöttük a JVO, a zsidó tudományos akadémia és sok hatalmas jiddis nyomda.

A VILNAI GAON

Hagaon Rabi Elijah, apai részről németországi zsidóktól származik. 1720-ban született, életrajzi adatai szerint Selzben, mások szerint Vilnában, tanítványa volt Mozes Margalioznak és 1797-ben halt meg. Ifjúkori vándorlásainak tartalmá-

ról, céljáról nincsenek pontos adataink, amit eddig erről írtak, az anekdotaszzerűen lett feldolgozva. Egyénisége valóságos legendás eszménységgel van megörökítve a zsidó nép széles rétegeiben. Elia soha hivatalos címet nem hordott és semmiféle állása nem volt, csak válogatott tanítványai és barátai előtt tanult és igen szerény anyagi viszonyok között élt. Csak amikor 55 éves volt, vonták bele Jonatan Eybeschütz amulett-perébe, hogy döntőbíró legyen. Már akkor kétségtelenül elismerték mint legkiválóbb autoritást, mint kiváló halachistát, kritikust és talmudikus magyarázót. De matematikával, asztrónomiával, anatómiával és történelemmel is foglalkozott, melyeket segédtudományoknak tekintett. Ezeket szeretettel kezelte. De még zenetanulmányokat is végzett. A héber grammatikára különös figyelmet fordított. A tanulmányok folytatására azt ajánlotta, hogy tekintsenek el az addig szokásos német-lengyel metódusoktól és Biblia ismeretét forszírozta, a kiejtés és hangsúlyozás tekintetbevételével. Előterbe helyezte azon kívül a misna, a mély gondolkozással párosult talmudisztikus tanulást, Rasinak és Toszefesznek segítségével. Fiatalkoruaknak az etikai írások tanulmányának szükségességét hangoztatta, a túléles eszméi viták helyett. Elia kimondott ellensége volt a chassidizmusnak, amelynek panteisztikus célokat vetett szemére. Még a chassid családokkal való házasodást is megfíltotta. De ellenzője volt a Hetwig Wessey-féle nevelési metódusnak is, a sok pillunak és chilluknak. A misztikába értelmet és tiszta felfogást ajánlott. Körülbelül 70 művet alkotott. Kommentárokat írt, a Bibliához, misnához, toszeftához, Talmudhoz, Sulchan Aruchhoz, Haggadához, de a kabbalának főműveire is. Elsőrangú uttörő magyarázatot nyújtott a bibliai archeológiához, geográfiához, de még a trigonometriához és az algebrához is. A klasszikus rabbinizmus utolsó nagy fejedelmi nagysága volt. A szerénység, vallásosság és lelki tisztaság voltak ennek a hatalmas zseninek legfőbb ismérvei. Végtelen jószág párosult a karakterének szilárdságával. Az egész litván zsidó életre rányomta évszázados bélyegét és Vilna városának örök dicsősége, hogy e a férfiu élt falai között.

A VILNAI SZINTÁRSULAT

A híres „vilnai társulat”-ot 1916 februárjában létesítették lelkes színházbarátok. Először a vilna cirkuszépületben játszottak, majd a városi színházban és az első két esztendőben Salom Asch-tól P. Hirschbein-től, David Pinsky-től, H. D. Nomberg-től, M. Arnstein-től, zsidó szindarabokat.

De nem-zsidó írók is szóhoz jutottak, így Ossiz Dymov, Arczibasev, Suderman, Nathanson é Fulda. De nem az volt a legnagyobb erénye a szintársulatnak, hogy jó erők voltak benne, hanem hogy ilyen tökéletes összjátékkal még soha zsidó színházat nem játszottak. 1917-ben már Gerhard Hauptman „Henschel fuvaros”-át játszották, Heyermans darabját és végül a legnagyobb világláger elért darabot, An-Sky „Dybuk”-ját, amelyből azóta opera és filmdarab is lett és átütő erejű világ sikert aratott. 1921-ben két részre szakadt a társulat. Az egyik Bécsbe ment, a másik pedig Romániába. Ez utóbbi „Zsidó művészszínház” cím alatt azután nyugati államokat is felkeresett, így eljutott Berlinbe, Amsterdamba, Antwerpenbe és ezután az Egyesült Államokba. Ez a társulat azután megkezdte működését.

Bucurestiben, Jasyban, Cernautiban. Játszotta a fel- Még visszatérve romániai szereplésére, megemlítjük, hogy a társulat sokáig játszott felváltva Bucurestiben, Jasyban, Cernautiban. Játszott a fel-

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme
(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Socec hátamögött. Postavámmal szemben.
Elsőrangú erdélyi konyha!

soroltakon kívül Molière-től „Georg Dandin”-t, Szulavszky-tól „Sabbatay Zwi”-t és Gogol drámáit. De Shakespeare drámáit is játszották és nyugodtan mondhatjuk, hogy a zsidó színjátszás tekintetében korszakos fordulópontot jelentett a vilnai társulat megindulása, művészi feladatai és mindaz, amit e téren magasabbrendű művészetnek nevezhetünk.

A vilnai zsidóság évszázadok óta vezető szerepet játszik a zsidó világban, úgy tudományos, mint művészeti, valamint vallási szempontból. A vilnai gaon, a vallási élet és a zsidó tudományok világraszóló nagysága, a művészetet a vilnai színművészet jellemzi és a zsidó tudományt a JWO, az a tudományos jiddis társaság, amely ma az európai zsidó tudományok legmagasabbfokú akadémiaja. Ez utóbbival még alkalomadtán foglalkozni fogunk.

Vilna nem a lengyeleké és nem is a litvánoké elsősorban, hanem a zsidóság városa...

Mit mondott gróf Bethlen István a zsidókérdésről?

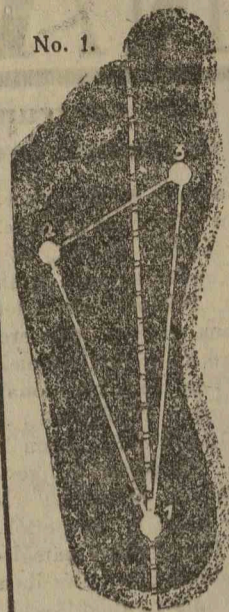
A magyar képviselőházban a választójogról folyik a vita. Az, hogy a magyar szavazók milyen „demokratikus” választójogot kapnak, az e pillanatban nem érdekel bennünket. Ez belső magyar ügy. De nem fordulhat elő semmiféle megnyilvánulás egyes közép- és kelet-európai országokban, hogy valamiképpen ne kerüljön kapcsolatba a zsidókérdéssel. Ha az északi sarkon történik valami, vagy az Egyenlítőnél, ha egy pesti kávéházban, vagy a sanghai nemzetközi negyedben, nyugodtak lehetünk, hogy valamiképpen kiderül, hogy ez is, amaz is kapcsolatos a zsidókérdéssel. Miért csodálkozunk hát, ha a magyar globusznak tíz éven át volt miniszterelnöke: gróf Bethlen István is egy szakaszt a zsidókérdésnek szentel. Ne higgyük, hogy a volt miniszterelnök szavait filozofizmus hatja át. De széles horizontu ember, aki megérzi a nagy összefüggéseket is. Így a zsidókérdést is józanul látja és döreség volna ma már vitába szállni egyáltalában azzal, hogy van-e zsidókérdés, vagy nincs? Mert annyit mondják mindentelé, — s mi pozitív meggyőződésünkkel is ezt mondjuk, — hogy igenis beszéljünk róla.

Bethlen István gróf többször nyilatkozott már, de most a következőket mondta: Egy ilyen uralom, félretéve azt a jogot, amely Magyarországon uralkodik, egyik napról a másikra eltörölheti a zsidóságot a magyarság térképéről. Ez bekövetkezhet. De kérdem: fenn fogja-e tartani ez az uralom a magyar hitelszervezetet, a magyar nagyipart, a magyar kereskedelmet, amelyek nélkül ebben az országban civilizált életet élni nem lehet (Ugy van! Ugy van! a baloldalon) és amelyek nélkül egy utolsó balkánállam színvonalára süllyedünk. Jelszavak után indulva el lehet törölni egy tollvonással ebben az országban a polgári szabadságokat. Azonban, hogy ez a rendszer ennek az országnak társadalmi rendjét és nyugalomát biztosítani tudná, nem írom alá. De még függetlenségét sem!

Festetics Sándor a nyilas gróf később egy megjegyzést tett, amely így szólt: Inkább függjön tehát a zsidóktól, mint másoktól?

Erre is megadta a választ Bethlen István gróf. Lényegében okosakat mondott, egyszerűbb szavakkal azt, hogyha ki akarják a zsidók kezéből csavarni a gazdasági értékeket, az menne, de következménye rombadöntené az egész országot. Bethlen István gróf legelőször látta ezt és elég hangosan ad kifejezést fejtegetésének. De hol tart a „Szálasi csoport” és hol a nyilasok többi frakciói, akikről nem zsidó, de magyar emberek állapították meg, hogy rombadöntik amit ezer év alatt építettek, ha a zsidó jelszavak után indulva, tövestől kitépik a fát, amely annyi nemes és értékes

Fáinak a lábai? Gyorsan fárad?

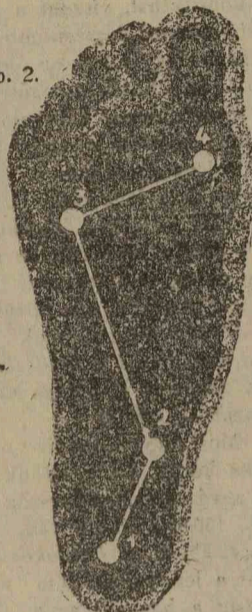

No. 1.

Vásároljon mielőbb

AESCULAP cipőbetétet

← Az egészséges láb

No. 2.

→ A beteg láb

Bárkinek ingyen lábvizsgálat

Az AESCULAP cipőbetéttel korrigált láb

LERAKAT:

Reichard cipőárufházban

gyümölcsöt hajtott. Ezek az emberek elvakultságukban olyan messzire mennek, hogy inkább vállalják a teljes összeomlást, mintsem a zsidók szerény pozíciókba maradjanak. Ha legalább minden felelős magyar politikus ennyire felelős volna, mint Bethlen gróf? De — sajnos — nem azok...

— Inkább a betegek is haljanak meg. — (Wien). Az „Allgemeinen Krankenhaus”-ban szombaton valamennyi orvost azonnali hatállyal elküldötték. Még a szokásos vizitet sem végezheték el, abban a pillanatban el kellett menjenek a kórházból. Közöttük dr Salzer is, aki Denk professzor asszisztense volt.

— 42 ÉV ÓTA fennálló jól bevezetett butoráruháza, saját asztalosműhellyel, vidéki városban, egyedül álló saját házzal, vagy anélkül, nyugalomba vonulás miatt azonnal eladó. Az áru esetleg 2-3 részletben is fizethető. Cim a kiadóban

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu 8
Telefon: 440

„Népek” cikkeinek utánnyomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Előfizetési árak:

Belföldön: Hitközségeknek és vállalatoknak	500 lei
Magánosoknak egészévre	300 „
félévre	160 „
negyedévre	85 „
Külföldön: Csehszlovákiában	120—80, 45, 25 ck.
Jugoszláviában	180, 95, 50 dinár
Magyarországon	24 pengő
A többi államokban	10—5 dollár

Naptár 5698

Péntek: Veadar 29, április 1.

Szombat: Niszán 1, április 2, שבת חורש
Ros-Chodes.

Heti szidra: תורית

Heti haftora: כ"ה כראשון

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 6.34

gyertyagyújtás 6.42

Istentisztelet kezdete 6.54

Szombat befejezése 7.48

Dr KISS ARNOLD budai főrabbi:

Hova szaladtok, zsidók?

Hova szaladtok? A tágranyilt szemü rémület hova sodor benneteket: ijedten remegő, hisztériás görcsökben menekülni vélő nyomorult zsidók?

A dédapátok hervadt csontjait kapargatjátok vagy takargatjátok: a fogvacogató félelemtől; hidegrázós lázzal reszkető, temetők sírjai felé futó vánszorgó emberek.

Azt hiszitek: egy kevés keresztvíz az áhitatosnak szinlett, féloldalra kókadtt fejetek fölébe és már megmenekültök az üzök karmából s a pulya térdeitek végre megpihenhetnek a zaklatott nyulfutamlástól.

Nem vagytok a mártírok fajtájából való hősök?! Nincsen semmi hajlamotok tűrni, szenvedni, vérezni, káromlást hallani „ugynevezett” ideálokért, jelen tanúságtételért, jövőendő hivatás megdicsőítéséért?!

... Bizonyára úgy is van. A balga rajongások ideje lejárt. A marannus máglyatüzek hősi póza: fanatikusan zelóták ájult extázisa.

Most élni kell és megélni kell és a gyermekeitek vértanúságát egy számukra szebb jövő kivívásával kell megszüntetni.

Ezért nem sok semmitéle áldozat...

Hát vár rátok Kálvin, Luther vagy akár Mahomed.

Nem is a szivetekhez szól hát a mi döbbenetünk.

Nincs szivetek. Üznek titeket, eldobjátok hát, amitek nincs is.

Kinek kell ma szív? Hűség? Apátok, anyátok iránti kegyelet? Kinek kell a zsidó bölcső, amikor a gyűlölet úgy rengeti, úgy ringatja, hogy átkozott lesz az, aki benne fekszik? Kinek kell a zsidó koporsó, amikor még az elkorhadtt csontokból is kárhozott fakad a késő utódok számára?

Csöndesen, csak csöndesen az Istenért! Egyetlen szegény héber szó se lamentáljon, egyetlen zsidó dal se siránkozzék a zsidónak megmaradt apátok, anyátok ravatala fölött, jaj, hogy meg ne tudják, jaj, hogy meg ne

hallják: hogy a ti ajkatokon még egy árva kadisima remeg.

De százszor is, ezerszer is mondom nektek, szegény, gyötrött, szegény gyáva, szegény menekülő zsidó testvéreim — a héber szó, a héber siralom, a héber halottas szellem bölcsőbb és józanabb a futó lábatok dobajánál, az ijedt tagadástoknál...

Nem is szólunk hát a holtra rémült szivetekhez, inkább az eszetekhez...

Hiszen ti valóban — úgy mondják — okos zsidó fajtól is származtok.

Nem éreztek? Hihető. De nem is gondolkodtok? Hihetetlen. Hát ki hiszi el nektek, hogy nem gyávaságból szaladtok a zsidó templomból? Ki hiszi el nektek, hogy márhólnapra megszállott titeket a szentlélek, amikor hiszen még hétköznapi lelketek sincs.

Megvet benneteket a keresztelő medence, amikor fejetekre csorog a megváltó víz. A szentképek megvetően mosolyognak rajtatok, amikor reszkető ujjatok tétován veti magára az új jelvényt.

„Atyának, Fiúnak Szentléleknek nevében”. Az Atyát megtagadtátok, a Fiuban nem hisztek, a Szentlélek-től olyan messzire estek, hogy minden lélek kiszakadt belőletek.

Ha elhagyott zsidó testvéreitek körébe settenkedtek: félnek tőletek; ennek még jobban mutatnia kell, hogy gyűlöl bennünket. Ha új keresztény testvéreitek bizalmát keresitek, elhúzódnak tőletek; jó tőletek őrizkedni, nálatok minden áru és cseretárgy.

Egyenes gerinccel járni, az apátok hitét szenvedve is vallani. Szentül hiszem, minden igaz, más hitű ember inkább szenvedheti, talán meg is becsüli az igaz jellemet, a mártír kitartást.

Hova szaladtok azzal a Judás vallomáshoz tartott keresztlevéllel? Mit akartok letagadni? Nem értitek? A negyedik őstök is árulótok!

Nem értitek? A mi szent, dicsőséges hitünket megbecsülik, az márványoltárok fölött is ott ragyog — csak a fajotok, a származásotok — azt keresi az ellenszenv, a harag, a gyűlölet.

A mi hitünk — óh, gyönyörű szentírás! látomány — az a pusztai tövisbokor, a Mózes csipkebokra, örök tűzben, örök lángban, amelyet száz meg száz esztendőök gyűlöletlángja meg nem emészt.

Mártírnak lenni, tüzek gyötrelmét elszedni, mégis megmaradni — ez a sorunk. Nem hivalkodunk a vértanuszeinkkel. Nem a mi érdemünk ez a szent szenvedés.

Ha nem is akarjuk a vértanuszerpet — rákényszerítenek bennünket.

Hogyan is állhattok tűz és hev és szentesség nélkül az ősi túskebokor szenvedés szimbóluma előtt?

Tövis és túske megvérti szívünk, testünk és mi csodálattal kérdezzük: ennyi gyűlölet-tűz, ennyi hűtlenség! S mégis lobog most is még az ősi tűz, el nem pernyed sohasem.

Ágak, csenevész levelek lehullanak róla — a törzs megmarad.

S valahányszor hűtlenség, gyávaság el-lene törnek — az Isten angyala szól belőle hozzánk:

Örök eszmény. Örök reménység!

Husvétli szünidő a

Turismul MONDIAL-lal

1) Valcov

Filipoiu csatorna

2) Palesztina és Egyiptom

3) Franciaország autocar-ral

London

Az olasz tavak

A Loire kastélyai

4) Dalmácia-Olaszország

Prospektusok, beiratkozások:

TURISMUL MONDIAL

Bucuresti, Cal. Victoriei 60. Tel. 4.85.07.

Lángol ma is még ez a tövisbokor és gyökeret vert Arabia sivó homokjában, a jeges észak hósvatagjain, római oroszlanarénakon, Andaluzia marran máglyatüzeiben.

Az Isten szava szól az erősökhöz: sarukat levetni, mert a hely, ahol megállasz, ahol kitartsz, az szent talaj minékünk...

Hova szaladtok gyávák? Hova menekültök, esztelen lihegők?

„Mert nem aluszik a mi égi Őrizőnk”.

... A múlt napokban jelentkezett kitérésre egy zsidó. Azt mondta: szaladok, futok, mert nem tudok éjszakánként aludni a félelemtől.

Vagy egy hét múlva újra jelentkezett: vissza akarok térni a zsidó hitre, mert amióta jelntkeztem: egyetlen éjszaka se tudok azóta szemet hunyni. Almatlan vergődés az életem.

Hova szaladtok? Hova menekültök?

Nincsen más menedékünk, csakis a mi Istenünk, aki eddig is megóvott bennünket.

Igaz zsidónak lenni, becsületes embernek lenni, hazánkat szeretni, emberekkel, testvéreinkkel szemben emberséggel viselkedni: ez a zsidó út a viharok, a félelmek idején.

A többi: az Isten dolga!

— PESTEREA MATESCULUI-on (v. Zichy barlang) kóser konyha május 1-re kiadó. Értekezni: Franckovits Hendrich, Vadul Carol II. (Jud. Bihor).

— AKCIÓ AZ OSZTRÁK ZSIDÓSÁG-ÉRT. A Jewish Agency utasította bevándorlási irodáit, hogy írják össze azokat a zsidókat, akik Ausztriában élő hozzátartozóikat ki akarják hozatni Palesztinába. Miss Henrieta Szöld kijelentette a Zs. T. I.-nak, hogy fennáll a lehetősége annak, hogy kétszeresére emeljék az ugynevezett „Jugendalliját”, amelynek révén évente ötszáz németországi gyermek kerül ki Palesztinába. Ily módon az ausztriai zsidó gyermekeknek egy részét leg- alább Palesztinába lehetne hozni.

STOLLWERCK

sel pesszach פסח 7W csokoládé az Erdélyi Központi Iroda, Cluj, felügyelete alatt gyártva, kapható minden fűszer- és csemegeüzletben. — Egész évi használatra kóser csokoládét gyártunk.

Stollwerck Testvérek r.-t.
Braşov

— 1200 kereskedő sztrájkol Jeruzsálemben. Március 9-én kereskedősztrájk volt Jeruzsálemben. A magas házbérek és a bérleti törvény elmaradása okozta azt, hogy a zsidó és arab kereskedők elhatározták, hogy sztrájkolni fognak. Teljesen programmszerűen folyt le a sztrájk. Csaknem valamennyi üzletet bezártak. A helyiségek előtt plakátokat függesztettek fel, amelyben közlik, hogy mi az oka a sztrájknak. A kereskedők szervezete közli, hogy 1000—1200 kereskedő sztrájkol. Egy arab és zsidó kereskedőből álló küldöttség W. D. Battershillnek, a Palesztina-kormány főtitkárának memorandumot nyújtott át, amelyben vázolja a jeruzsálemi kereskedők helyzetét és kéri a bérek feltétlen redukcióját. Még a kávéházak és vendéglők is zárva vannak ideiglenesen. A kereskedők nyilatkoznak a lapokban is és azzal indokolják szokatlan határozatukat, hogy az üzleti fogalom a legtöbb detailkereskedésben 50 százalékkal ment vissza, viszont az üzletbérek több mint 100 százalékkal emelkedtek. Mindkét ok visszavezethető a bizonytalanságra, ami abban is megnyilvánul, hogy a zsidó kereskedők tevékenységüket főleg a zsidó városnegyedbe helyezték át. Azt kéri, hogy a városi bérösszeg revideáló bizottság jogosított legyen a béreket 25 százalékkal redukálni.

— Olajföldek Palesztinában? A „Palestine and Middle East” jelenti, hogy az olaj utáni kutatások jó eredménnyel biztatnak. Délpalesztinában, a „negev”-ben, Jeruzsálem környékén és Safednél olajnyomokra bukkantak. Egy ismert szakértő kijelentése szerint az ilyen olajkutatómunkák feltárása nagyon kifizetődne és a koncesszió birtokában levő „Iraq Petroleum Company”, amelynek nagy érdekei fűződnek az olajforrások feltárásához, nagyszabású kutatást indít be. Tervezik egy haifai olajfinomító felállítását is.

— Ujabb cionistaüldözés a szovjetben. (Jeruzsálem). Palesztinába hírek érkeztek, amelyek arról szólnak, hogy újabb cionista letartóztatások vannak az URSS-ban. — Ugyancsak arról értesülnek megbízható helyről, hogy az eddigi letartóztatásban volt cionista vezetők bánásmódjában is szigorítás állott be.

— TÜCHTIGER מרדכי ו"ר"י welcher gute תבלין besitzt, mit kleiner Familie, Rumänischer bürger, sucht wasfüreine Stelle immer, eventuelle auch משנה ושמש bei einer Gemeinde. Abtretung vergütige. Adresse: Sober sakter, Tămășeu, jud. Bihor.

Borbélyok és Razolgyárosok figyelmébe!

Prima I. osztályu bárium

fehér és szürke színben olcsón kapható.
Moara Elizabeta Oșorheiu
jud. Bihor. Telefon: 222 Oradea.

— PALESZTINABA AKARJAK VINNI FREUD ÉS NEUMANN PROFESSZOROKAT. (Jeruzsálem). A zsidó orvosok világszövetségének palesztinai osztálya felkérte a Jewish Agencyt, hogy szerezzen bevándorlási engedélyt Freud Zsigmond és dr Heinrich Neumann professzorok számára. Az ausztriai bevándoroltak szövetsége bevándorlási igazolványokat követel a kormánytól az osztrák zsidók számára. A zsidók kiutazása azonban egyelőre nem lehetséges Ausztriából. Minden zsidótól, aki az osztrák határt át akarja lépni, különleges kiutazási vizumot kérnek.

— Oradeán közvetlen a szénapiac mellett építés alatt levő ház üzlettel, 2 szoba, mellékhelyiséggel olcsón és sürgősen eladó. Úgyanott házépítés céljaira parcellák jutányos árban. Kedvező fizetési feltételek. Cim a kiadóban.

— KÜLÖNLEGES HITLERELLENES BIZOTTSÁGOT NEVEZETT KI ROOSEWELT. (Washington.) Roosewelt elnök különleges bizottságot nevezett ki magasrangú tisztviselőkből, akiknek az a feladatuk, hogy legyőzzék a fascista propagandát az Egyesült Államokban. Különösképpen a közép- és dél-amerikai államokban. Főleg a rádió útján kell dolgozzanak. A bizottság már néhány ülést is tartott, néhány tervet is megtárgyalt és elhatározta, hogy egy külön rádióállomást is fognak felállítani, amelynek nem lesz más célja, mint a berlini és római rádióállomások propagandáját ellensúlyozni.

— Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozóhelye Braşovban Goldstein orth. kóser étterme, Braşov, Str. Voevod Minai 20. I. emelet.

Anya és gyermeke öröme

Stöfer

fiútopor ismét kapható

— ELJEGYZÉS. Slomovits Zsuzsikét, Slomovits Sámuel toplitai kereskedő leányát eljegyezte Hecht Emánuel ditraui terménykereskedő. (M. k. é. h.)

— Nyugtalanság Palesztinában. (Jeruzsálem.) Tel Arza melletti sanatórium ellen ötven lövést adtak le az arabok. Hetek óta ez az első terrorakció Jeruzsálemben. — Haifa melletti Tel Amalban egy Michael Ackerman 32 éves zsidót revolverlövéssekkel megsebesítettek. A merénylő elmenekült.

— Egy katona és 42 arab meghalt. (Jeruzsálem). Safed mellett súlyos harcok voltak a rendőrség és egy száztagu arab banda között, amelynél a brit csapatok repülőgépeket is használtak. 32 arab meghalt. A Reuter jelentése szerint Északpalesztinában egy brit katonát és 10 arabot öltek meg. Az északi határon 300 terroristát kerítettek be a csapatok.

— EGY MILLIÓ PALESZINAI ROTHADT NARANCSOT DOBTAK A FEKETE TENGEBE. (Constanța). A tengeri kikötőben a vámhatóságok megengedték a „Pardes” társaságnak, hogy egy millió darab rothadt narancsot súlyszessen a tengerbe.

— VILNÁBAN EGYESÜLETET ALAPÍTOTTAK A KITERTEK. (Vilna). A napokban egyesület létesült, amelynek azok lehetnek tagjai, akik kikeresztelkedtek. A szervezet szakosztályokat fog létesíteni a többi lengyel városokban is.

Látogassa szőnyegkiállításunkat új helyiségünkben Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyegjavítók. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— ALKALAY ORSZAGOS FŐRABBI A JUGOSZLÁVIAI ZSIDÓK HELYZETÉRŐL ÉS SZERVEZETÉRŐL. (London). Dr. Isaac Alkalay, Jugoszlávia főrabbi, aki résztvett Londonban a cionista Actions Comité és a Jewish Agency legutóbbi ülésén, nyilatkozatot adott a Zsidó Távirati Irodának a jugoszláviai zsidók helyzetéről. A főrabbi többek között a következőket mondotta: — Jugoszláviában 72.000 zsidó él, akik az összlakosságuknak fél százalékát alkotják csupán. Fontosabb állami pozíciókat nem töltenek be zsidók. Főleg kereskedelemmel foglalkoznak. Tulnyomó többségük a nagyvárosokban — Belgrádban, Zágrábban, Szarajevóban, Szabadkán, Ujvidéken stb. — él és gazdasági helyzetük általánosan kielégítő. A jugoszláv zsidóknak kétharmada aszkenáz, egyharmada szefárd. Egységes szervezeti keretük a zsidó hitközségek szövetsége, ami a kormány által hivatalosan elismert legfőbb képviselője a zsidóknak. A szövetség minden három évben kongresszust tart. A kongresszus választja meg a 36 tagú intézőbizottságot — 8 tagja rabbi kell, hogy legyen — és ez a maga köréből választja meg az exekutívét. Ez intézi a szövetség felügyeit. A jugoszláv törvény teljes kulturális és vallási szabadságot biztosít a zsidóknak. Az országos főrabbi állami tisztviselő, aki a kormánytól kapja a fizetését. A hitközségek szövetsége rendszeres szubvenciót kap a kormánytól kulturális és vallási feladatainak teljesítésére. A szövetség mellett működik még egy kis ortodox hitközség is, de ez is elismeri az országos főrabbi fennhatóságát. — Jugoszláviában igen erős a cionista szervezet. Az országban öt zsidó lap jelenik meg szerb nyelven.

— GEMORA, TAJSZFESZ, Chimis-Rasi, esetleg ivri tanítását kitűnő módszer szerint vállalom iskolában, vagy privát helyeken. Cimeket a kiadóba kérek.

— ELJEGYZÉS. Paneth Helénke Targu-Lapus és Jeremiás József Halmeu jegyesek. M. k. é. h.

— Merchavia mellett támadások voltak. (Haifa). A nagy Merchavia melletti kolónia ellen 13-án este erős tüzelést indítottak. Zsidó segédrendőrök válaszoltak a tüzelésre és elkergették a támadókat. Sok vérvnyomot találtak, amely azt bizonyítja, hogy sok arab megsebesült. Zsidó részről nem volt sebesült. — A tulkaremi rendőrállomást heves tüzelés alá főták. A rendőrség gépfegyverrel válaszolt. — Jeruzsálem környékén néhány arab falut kiraboltak a terroristák.

— Hirdetmény. Ezennel közhírré teszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujion Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügyletünk alatt áll és így kasrusz szempontból teljesen megbízható. A clujii aut. Orth. Izraeli Hitközség rabbinátusa és kasrusz-bizottsága

Nagy modern bérház

Timișoaran, 9% tiszta jövedelemmel eladó

Közelebbi felvilágosításokat ad WEISS RUDOLF ügyvéd TIMIȘOARA, I. Str. Mercy 4. szám.

FINIS AUSTRIAE...

Az osztrák zsidóság történelme

Ott hagytuk el az osztrák zsidóság történetét, hogy a XVII. század végén megalakult a bécsi zsidónegyed, amelyet Leopoldstadtnak neveztek. Nem volt azért zsidó hitközség, hanem csak udvari felügyelők. Ezek közül Samson Wertheimer, Samuel Oppenheimer, Löb Zinzheimer voltak az ismertebbek. Ausztria többi része ebben az időben csaknem zsidómentes volt. Csak az évente egyszer tartott vásárokon volt szabad megjelenniök és a határmenti morvaországi községekbe kerültek oda. Erre az időre tehető a „seva kehillot”-nak fellendülése Burgenlandba, amely főleg annak köszönhető, hogy Sámson Wertheimer. Magyarország akkori címzetes főrabbija sokat tett a zsidó érdekért.

EGYSÉGES ZSIDÓ ELLENÁLLÁS
II-İK JÓZSEF CSÁSZAR
REFORMJÁVAL SZEMBEN

Óriási változást idézett elő II József toleranciális ediktuma, amely 1782-ben jelent meg. A felvilágosodott császár egyszerre akarta emancipálni a zsidókat. Reformjának alapvető gondolata volt, hogy a zsidókat „hasznathajtvá tegye az állam számára”. De ez a javítási tendencia még aggodalomkeltőbb volt a zsidóknak, mint az eddigi elnyomatás. Az áldozat, amelyet ezért hozni kellett, sok volt. Nemzeti kulturájuk feláldozása. A rabbi bíróságokat eltiltották, beleszóltak a zsidó házassági jogba, eltiltották a zsidóknak, hogy üzleti könyveiket héberül vezessék, de még jiddis nyelven sem volt szabad. Különösen súlyos feladatot jelentett ez a sok követelmény a galíciai zsidóknak. Egységes ellenállásra találtak a zsidó tömegeknek. De arra jó volt II. József reformja, hogy egyes családok társadalmi előrejutását biztosítsa.

Ezek közül elsőnek említjük Arnstein Fanny bárónő szerepét, aki a bécsi kongresszus idején elsőrangú szerepet játszott. Daniel Itzig berlini kereskedő leánya volt. Mindezek dacára nem sokat jelentett ez a kis réteg az osztrák zsidó tömegek számára, mert ez nem hozta közelebb a megoldást.

II. Lipót idején (1790—92) megpróbáltak egy reakciósabb kurzussal is. De csak I. Ferenc császár idején (1792—1835) sikerült ezt kersztülvinni. 1792-ben külön „Judenamt”-ot létesítettek. Egy kéthetes tartózkodás engedélyezése pénzösszegek fizetésével járt, az úgynevezett „Bollentaxe”-t kellett lefizessék és egy zsidó község létesítését sem engedték meg Wien városában. 1807-től kezdve a tolerált zsidók 60.000 forint vagyont kellett felmutassanak. Amikor 1806-ban a Napoleon által Párisban összehívott notabilitások gyűlésére szíjjelmentek a meghívók, a bécsi zsidók körében általában az volt a vélemény, hogy nem kell eleget tenni Napoleon hívásának. Csak Triesztben, amelynek zsidósága igen magas kultúrfokon állott, szimpatizáltak a párisi színhedron gondolatával.

1814-ben, a császár párisi tartózkodása idején utasítást adott a hatóságoknak, hogy ne engedje meg a zsidóknak, hogy házakat szerezzenek és hogy a bőjti napokban nem rendezhetnek mulatságokat. Jogilag bizonytalan volt a zsidók helyzete a bécsi kongresszus után is. Különösen a tartózkodási és házassági megszorítások voltak teljes érvényben, sőt bizonyos tekintetben ezek még erősödtek. Különösen nehéz volt a zsidó házassulandóknak előírt vizsga, vallási kérdésekben.

FERDINAND CSÁSZAR IDEJÉN

Amikor Ferdinand volt a trónon, a zsidó tartózkodási engedélyeket nem kezelték többé oly szigorúsággal, mint eredetileg. De azért azok a zsidók, akiknek tartózkodási engedélye lejárt, ott kellett hagyniák Bécsset. 1846-ban megszüntették a zsidó esküt Ausztriában. Az 1848-as forradalom sok zsidó áldozatot követelt. A „konstituírendszer Reichsrat”-nak több zsidó tagja volt. Közöttük híres férfiak is, mint Adolf Fischhof, Josef Goldmark és Isak Noa Mannheim. Az 1848. április 25-én elfogadott új alkotmány szerint a zsidók egyenjogúsítást nyertek és a zsidó adókat eltörölték.

Itt jegyezzük meg, hogy 1927-ben leégett a bécsi igazságügyi palota és ez alkalommal többszáz ezer akta és dokumentum bennégett, amelyeknek hatalmas történelmi értékük volt. Csaknem az egész ausztriai zsidóságra vonatkozó adattár elpusztult. Körülbelül négy évszázados mult irásbeli dokumentuma veszett el akkor.

AZ 1848-AS FORRADALOMTÓL
A VILÁGHÁBORUIG

Az 1849-es „oktrojált alkotmány” is a vallásegység elvén épült fel. De a földbirtokszerezési tilalom fennállott még 1867-ig. Zsidók azokra a helyekre nem költözhetek ezután sem, ép úgy, mint évszázadokig nem mehettek, mert a lakosság ellenállott. Csak 1867-ben szüntették meg minden korlátozást és egymásután alakultak az alsóausztriai városokban és falvakban a zsidó hitközségek. De azért a zsidóknak volt szerepe a vidéki vállalkozások megalapításában, mert hiszen még a XIX. század első felében is, morvaországi, csehországi, magyarországi zsidók, akik a határszélen laktak, sokszor résztvettek ezeknek a szomszédos osztrák területeknek gazdasági életében. A mult század hatvanas évei után teljes volt az egyenjogúsítás és a zsidók az élet minden vonalán előretörték, hogy hasznára legyenek az osztrák gazdasági, tudományos és szociális életnek. A zsidók a legtöbb testületben megfelelő képviselőkhöz jutottak, a főiskolákon professzorok lettek, bár mindég volt a maradéktalan egyenjogúsításnak egy kis melléklöngője. Amikor Bécs híres polgármesterének: Luegernek szava kezdett lenni és megalakította a keresztényszocialista pártot, attól az időtől kezdve az osztrák zsidók állandóan antiszemita támadásoknak voltak kitéve. Akkor alakult meg az osztrák zsidók Uniója, amely a zsidó érdekek védelmét tűzte ki célul maga elé. Volt egy lap is, amely különösen képviselte a zsidó érdekeket: az „Österreichische Wochenschrift”, amelynek kiadója és szerkesztője dr S. J. Bloch volt, Reichstag képviselő és rabbi, aki írásban és szóban harcolt a zsidó érdekek védelmében. 1890-ben hosszas viták után megjelent egy törvény, amely a zsidók belső ügyeit rendezte. De az osztrák zsidó hitközségek országos szervezete sohasem jött létre, mert a világháború megakadályozta.

A VILÁGHÁBORU ÉS AZ EZT
KÖVETŐ KORSZAK

A világháború az osztrák zsidókkal szemben nagy erőfeszítést igényelt. Mindekelőtt a galíciai háború folytán igen sok menekült helyezkedett el Bécsben, ami megváltoztatta a zsidóság strukturáját. Az összes Galiciából és Bukovinából menekült zsidóság 60%-a került Bécsbe, amely szám-

Értesítés

A gyógyszerész, illatszerész és drogista urak szives tudomására hozzuk, hogy a

Berlodont
fogpaszta

az előírás szerinti tubusokban kerül eladásra és így nem ellenkezik az érvényben levő egészségügyi törvényekkel.

hoz még körülbelül 50.000-et is hozzászámíthatunk, akik Ausztria többi részébe kerültek. A világháború befejezése után mégis visszament ezeknek a menekülteknek nagy része Lengyelországba, mert a bécsi városvezetőségnek volt gondja rá, hogy antiszemita intézkedéseket tegyen. A háború elvesztése itt is zsidóellenes intézkedésekben nyilvánult meg. Először a menekülteket kezdték bántani, amiért nem repatriáltak, azután jött a „hadigazdagok” elleni akció, majd az összes zsidók ellen irányult.

1918-ban megalakult Bécsben a „Jüdischer Nationalrat”, amely nagy érdemeket szerzett annak idején a zsidó jogok kivívása körül. Ennek a szervnek köszönhető az eddig virágzó héber pedagógium és zsidó realgimnázium létesítése. 1919-ben Robert Strikherter a „Neue Welt” kitűnő szerkesztőjét — akit a napokban letartóztattak — a Nordost választókerület beküldte a városi tanácsba, de rajta kívül még másokkal is képviseltette magát a zsidóság. Később ezt a közben megszerzett három képviselőt is elvesztette a zsidóság. A zsidó lakosság száma a bécsi lakosokhoz viszonyítva 10%.

HIRES BÉCSI ZSIDÓK

Az emancipáció aránylag rövid korszak alatt rendkívül sok kiválóságot adott az osztrák zsidóság a világnak. Így Karl Emil Franzos, Leopold Kompert, L. A. Frankl, Moritz Hartman, Adolf Sonnenenthal, Josef Popper Lynkeus, Sigmund Freud (akit a nemzeti szocialisták letartóztattak), Artur Schnitzler, rendkívül sok neves publicistát, kritikust, pénzügyi és gazdasági tekintélyt.

De hogy volt mindenkor ott antiszemitaizmus, jellemzésül csak annyit, hogy a Nobeldíjas Bárány Robert professzor nem kaphatott soha tanszéket, de még Freud, a világhírű analitikus sem. Az irodalomban világnevet szereztek: Jakob Wasserman, Richard Beer Hoffman, Stephan Zweig, Hugo v. Hoffmannsthal. A „Neue Freie Presse” zsidók tették naggyá és világhírűvé. Reinhard leopoldskroni kastélya az új rendezési irányzat Mekkája volt és a lekomolyabb szociológiai tudás terén csak olyan nagyságokra kell hivatkoznunk, mint Kautsky, Adler, Baricz, stb.

A bécsi zsidóság történelme különösen érdekes és eseményekben gazdag lapját teszi páratlanul álló gazdag historiánkunk, miért is úgy ezzel, mint Ausztria többi nagy zsidó centrumaival legközelebbi számunkban foglalkozunk.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb
találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. kóser **restaurant**
București, str. Carol 32. I. emelet

— A bécsi zsidó színház nem tart előadást. A Praterstrassen levő zsidó színház nem tart előadásokat. A II. kerületben egy zsidótárgyu filmet adtak volna elő, azonban a bekövetkezett események miatt ezt nem tartják meg.

Az osztrák zsidóság tragédiája...

Nemzetközi akció az osztrák zsidó menekültek megmentésére

Az osztrák zsidóság mártírjuma szokatlan erővel rázza meg az egész kultúremberiséget. Az a példátlan terror és jogfosztás, amely az ausztriai zsidóságot érte, az a pária sors, amelybe az Anschluss folytán bekövetkezett nemzetiszocialista rendszerváltozás a bécsi zsidóságot taszította, még a rémuralmak történetében is egyedülálló. Különösen az amerikai közvélemény kísérte mélységes felháborodással az osztrák eseményeket és ez volt egyik döntő oka, hogy az USA most már a jelek szerint végérvényesen elhatározta, hogy nem nézi tovább közömbösen az európai politikában beálló változásokat, hanem, ha szükségét látja, maga is részt vesz az események alakításában. Roosevelt elnök azonnali felszólítással fordult kilenc európai államhoz és az összes latin amerikai államokhoz is, hogy alakítsanak bizottságot az ausztriai zsidóság elhelyezésének megkönnyítésére. Anglia, Franciaország, Olaszország, Belgium, Hollandia, Svájc, Dánia, Svédország és Norvégia kapták meg Roosevelt elnök felszólítását, hogy a törvényes lehetőségekhez képest fogadják be az osztrák menekülteket. Hír szerint mind a kilenc állam kormánya már közölte is Roosevelttel, hogy eleget tesznek kívánságának és menedékjogot adnak az ausztriai menekülteknek. Ez annál is inkább rendkívül nagy jelentőséggel bír, mert ez az első ilyen nagyarányú nemzetközi tett, amely a menekültek ügyét felkarolja és módot talált arra, hogy megmentsse őket a végső pusztulástól.

HOROGKERESZT A ZSINAGÓGA HOMLOKZATÁN

A legtöbb bécsi zsidó templomban egy évszázad óta először péntek este nem tartottak istentiszteletet. A zsinagógák a rendőrség felügyelete alatt állnak. A Margareten strasse templomról eltávolították a csillagot és helyébe horogkeresztet tettek. A birodalmi rendőrök, akiknek a rendre kellene ügyelniük az uccákon, azt az antiszemita dalt éneklék, melynek refrénje: „Allítsák a zsidót a falhoz”.

A bécsi zsidóság vezetőit csaknem kivétel nélkül letartóztatták.

Dr. Friedmann Dezsőt, a bécsi hitközség elnökét is fogságban tartják. Dr. Friedmann részt vett a londoni Actions Comité ülésén és ott vette hírül az ausztriai változásokat. Ennek dacára a tanácskozások végeztével hazautazott, mert nem volt semmitől sem tartania. A náci rendőrség hazaérkezése után azonnal őrizetbe vette azon a címen, hogy ő volt az osztrák zsidóság egyetlen képviselője az államtanácsban.

Alexander Teich, a zsidó főiskolások szövetségének elnöke és a nemzetközi diáktanács tagja is a letartóztatottak között van. A zsidó diákmenzát, amely többszáz szegény zsidó diáknak biztosította a mindennapi ételmezést, lezárták és S. A. legények szállták meg. A zsidó diákok a szó szoros értelmében éheznek.

A FOSZTOGATÁSOK FOLYNAK TOVÁBB

Bürkel kerületi főnök ugyan rendeletet adott ki, amelyben leszögezi, hogy a horogkereszt különítmények által eszközölt egyéni „rekvirálások” törvénytelenek és kizárólag közbiztonsági hatóságok végezhetnek házkutatásokat és elkobzásokat. Ez a rendelet azon-

ban bizonyára csak a külföldnek szól, mert az egyéni horogkeresztos fosztogatások tovább folynak.

Nyolc-tíz fiatalember, akik S. A. egyenruhát viselnek és revolvert tartanak a kezükben, megjelennek a zsidó üzletekben és magánházakban és „rekvirálnak”. Minden készpénzt és árut, amit ott találnak, elvesszik. Ha egy üzletet zárva találnak, úgy a tulajdonos lakására megy a csapat és kényszerítik azt, hogy adja ki nekik az üzletkulcsokat. Az üzletet felnyitják és kiüritik. A rendőrség minden védelmet megtagad a védtelen zsidóktól és minden ilyen kérelemre azt válaszolja, hogy „más gondjai” vannak.

Bécs legnagyobb áruháza, a „Grengross” ahogyan a Bernhard Schön harisnyacéget nevezik, amelynek 80 üzlete van Bécsben, árja-vezetés alá került.

A Schiffmann-féle nagyáruház (Taborstrasse) fosztogatása három napig tartott. Kampóskeresztos karszalagot viselő nemzetiszocialista munkások üritették ki a raktárt, míg a barnaingesek az üzletbe tolongó tömeget tartották vissza. A zsidó szektorban szünetel minden üzleti élet. Az elkeseredettség nagy, az emberek melankóliába esnek.

Rotschild báró palotáját, ahol a windsori herceg is lakott, elrekvirálták és S. S. kaszárnyává alakították át.

EMELKEDIK AZ ÖNGYILKOSSÁGOK SZÁMA

A Paris Soir Bécsbe küldött tudósítójának jelentése szerint az öngyilkosságok száma 1700-ra emelkedett. A Daily Herald jelentése szerint egyedül az elmúlt pénteken és szombaton több mint 2000 új letartóztatást eszközöltek Bécsben. A hatalom átvétel első napjaiban naponta 10-20 öngyilkosság történt, később ez a szám 50-60-ra emelkedett. Főleg intellektuelek és kereskedők menekültek a halálba szenvedéseik elől.

A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS PETÍCIÓJA

Jelentettük már, hogy a Zsidó Világkongresszus petíciót nyújtott be a Népszövetséghez az osztrák zsidóság érdekében, amelyben leszögezi, hogy a Népszövetségnek kötelessége beavatkozni az osztrák zsidók jogainak helyreállítására érdekében. A petíció rámutat az osztrák zsidóság tragikus helyzetére, majd részletesen idézi az 1919 szeptember 10-én kelt saint-germaini szerződés pontjait, amely megszabja Ausztria kötelességeit polgáraival szemben. A saint-germaini szerződés vitathatatlanul kötelezi Ausztriát, hogy az ország összes lakóinak születésre, nemzetiségre, nyelvre, fajra és vallásra való tekintet nélkül biztosítsa a jogegyenlőséget, szabadságot, élet

Elsőrangú, csendes családi pensio

Braşovban

Springer-Tensio

Braşov, Str. Iorga No. 2. Telefon: 4-93

Hideg-meleg folyóvíz. Teljes komfort. Mérsékelt árak. Kitűnő konyha. Kívánatra diétás koszt.

Ha betegesen
száraz, hámlik
az ARCBŐRE,
egy használjon „STELLA”
TULZSIROS
ARCKENŐCSÖT,
ARCOLAJAT

kis tégely 30, nagy 60 lei.

Főlerakat:

DROGUERIA

„APOLLO”
Farkas István

Oradea, Reg. Ferdinand 7 bis

és „Corso” Parfumeria
Naponta postai széküldés.

és vagyonvédelmet. A Zsidó Világkongresszus felszólítja tehát a Népszövetséget, hogy a legnagyobb eréllyel tegye meg a lépéseket a jogfosztott és megalázott osztrák zsidóság védelmére.

LETARTÓZTATÁSOK

Az osztrák hadseregből eltávolították az összes zsidókat és a zsidó tiszteket. Letartóztatták dr. Steinitz Bruder, Ritter, Offe, Schal és dr. Sternschul ügyvédek. Most már a kisebb zsidó üzleteket is „náci ellenőrzés” alá helyezik. Március 22-én letartóztatták Edler von Friedman kapitányt, a zsidó frontharcosok vezetőjét, aki egyúttal a zsidó frontharcosok világszövetségének vezetője is. Ugyancsak letartóztatták dr. Oscar Tellert, a zsidó kulturhivatal vezetőjét, állítólag azért, mert nem tudott egyik napról a másikra 5000 schillinget kifizetni. Letartóztatták Maria Deutsch-Kramer asszonyt, Julius Deutsch volt miniszter, szociáldemokrata vezető feleségét és Grete Waltert, a külföldön tartózkodó Bruno Waltert leányát. Dr. Kurt Sonnenfeld, a „Neue Freie Presse” volt főszerkesztője nemcsak saját maga életével végzett, hanem feleségét és gyermekét is megölte.

FREUD PROFESSZOR LETARTÓZTATÁSA

Ujabb jelentések szerint, Freud Zsigmond professzor elfogatásával kapcsolatban írják a külföldi lapok, hogy a rendőrség zsigor házkutatást tartott nála, elvették utlevellüket, az övét és feleségét. Házában levő kiadóállalat kéziratait lefoglalták és lepecsételték. Amikor Freud felesége kinyitotta az összes szekrényeket és nagyon izgatott volt, akkor Freud, a 82 éves tudós nyugtatta meg a ház népét. Nagyobb összegű pénzt is találtak amit elkoboztak tőle. Freud nemrégiben ment keresztül egy súlyos operáción, most újra beteg. Freud professzor háziórizetben van és mert nem tud senkivel érintkezni, anyagi gondjai is vannak, mert hiszen elkönfiskálták pénzét is és utlevelét elvették, tehát meg sem tud mozdulni.

— Mindenki Benamy: „Európától Azsiáig” c. szenzációs könyvét olvassa. 2. kiadás EPOCHÁ.

Hol vásároljunk az ünnepekre?

„Arta” butorraktár

Oradea, Coșbuc ucca - Palace Hotel mellett

Polgári butorai hihetetlen olcsók

Luxus butorai műértőknek is látványosság

Minőségben
árakban
izlésben

SZÖVEI

különlegességeink vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás

Havas és Grünfeld

posztóáruház
Oradea, Piața Regina Maria I. (Kishidő)

Mindenüff kérje a

„FLORA”

márkájú

kalapot,

mert az szép és tartós!

Gyári írákat:

Heller & Deutsch

Oradea, Nicolae Iorga 25.

Miért nem válogatós?

Miért nem választja a legjobbat? Ha fűzőt akar rendelni, miért nem megy a jó hírnevű, sőt a legjobbnak ismert, tapasztalt és nagy gyakorlattal bíró fűzőspecialistához? Bizonyára természetének és egyéniségének tulajdonságait figyelembe véve, a legmegfelelőbb faszont ajánlana és készítené. **Addig nem részesül jó kiszolgálásban, míg nem keresi fel!**

Kovács Sándorné
fűzőspecialistát (Nilgész-telep). Nem fogja megbánni!

כשר של פסה

burgonyaliszt, bormazsola, különleges csemege, aszalt szilva és mindenféle fűszeráru már kapható legolcsóbban

Weinstein Testvéreknel

Oradea, Str. Nic. Iorga 19 Telefon: 3-14

Festékek,

padlóakkok, zománcfestékek, kefeáruk

legolcsóbban: **STERN**

festéküzletben

Nicolae Iorga ucca 10. - Telefon: 3-78.
Cimre kérem ügyelni!

Husveira zománc-edényit,
evőeszközöket, jó petróleumfűzőt garanciával, a legolcsóbban vásárolhat

Izsák vaskereskedésben

Oradea, Nic. Iorga 16. Telefon 824.

ÉRTESETÉS

Az Izr. Szentegylet Chevra Kadisa választási bizottsága közli, hogy azok, akik tagdíjhátralékukat csütörtökön, pénteken, vagy legkésőbb szombat este kiegyenlítik, a választók névjegyzékébe pótlólag még be fognak iratni és a vasárnap délelőtt kezdődő választáson szavazati jogukkal élhetnek.

A világhírű

„HABIMA”

társulat két napos vendéjátéka Oradean a Színházban

Vasárnap délután 4 és este 9 órakor

DYBUK

Hétfőn este 9 órakor

SMA ISROEL színművek

Rendező **A. STEIN** a vilnai együttes főrendezője, aki a DYBUK főszerepét játsza.

Jegyek elővételben a színház baloldali elővételi pénztáránál naponta 11-1-ig és 4-6-ig.

— AZ ORSZAG LEGNAGYOBB JIDDIS TARSULATA ORADEAN. Vasárnap, április 3-án mutatkozik be az oradeai Regina Mária színházban a „Habima” jiddis társulat, amely 120 személlyel jelenik meg az ardeali zsidó közönség előtt, hogy a régi tradíciójú vilnai társulat nivójában közvetítse az élőszó művészetével a zsidó kulturát. Lapunk más helyén írunk a vilnai színháznak nemes művészi tradícióiról, amelyet ez a társulat őriz legjobban. A társulat három előadást fog tartani Oradeán, vasárnap délután és este Ansky klasszikus drámáját a „Dybuk”-ot és 4-én, hétfőn este Osyp Dimov darabját, a „Semá Jiszorel”-t. A szintársulat saját dekorációival és zenekarral érkezik. A társulat iránt rendkívül nagy az érdeklődés, mert az ardeali eddigi vendégszereplés meggyőzte már a közönséget arról, hogy itt valóban művészi értéket kap, amelyen szívesen vesz részt az intelligens műpártoló zsidó publikum.

KÉK CSILLAG

áruház (Sas-passage, főbejárat)

tavaszi árai

	Lei
1 mtr. ingzefer	28
1 „ fehérnemű batist	29
3 „ francia crep ruhára	38
1 „ I-a festő karton	34
1 „ finom cérnaszövet	39
1 „ gyapju georgette	148
1 drb. sport férfi ing	88
1 „ tropical ing	155
1 „ dejalin ing	198

Zokni, zsebkendő, nyakkendő olcsó árban, nagy választékban

LUSZTIG és GRÜNBAUM

כשר של פסה

fűszerárúját legolcsóbban

Goldring & Weinstock

cégnél Oradea, Piața Mihai Viteazul 5. sz. alatt vásárolhatja meg.

— FÜZŐ ÉS MELLTARTÓ legújabb modellekben ROSENZWEIG R. leányánál, JUST-nénál szerezhetők be. Oradea, str. Ciorogariu 11. Főpostával szemben.

Tavaszi saison legsikerültebb cipőújdonságai
gyönyörű nagy választékban beérkeztek

Faur Lux cipőáruházban

Oradea, Bulv Regele Ferdinand 3 - Heyman üzletházban - Telefon 301

Erdeklődőknek készpénzzel mutatjuk be szebbnél-szebb divatcipőinket s kérjük vásárlás előtt kirakataink szives meglátogatását. Egységes szabott készpénz árak Consum és P.T.T. tagoknak is — Str. Avram Iancu 5 alatti fióküzletünkben olcsó elárusítás.

Hét-ről-hétre

Bécs. — Az állatvédő szervezet Bécsben megvalósította a rituális vágás tilalmát. A vágóhid igazgatóságának közlése szerint a vágóhidról eltávolították a zsidó rituális vágókat.

Beirut. — A jeruzsálemi főmufti, aki most Beirut közelében él, egy londoni ügyvédnek megbízást adott, hogy indítson becsületsértési pert az angol Rotschild báró ellen. Rotschild báró aki az angol alsóház tagja, a parlament március 8-iki ülésén a főmufti személyére nézve sértő kijelentéseket tett. A mufti a per folyamán a palesztinai kérdésben elfoglalt arab álláspontját is megvilágítani szándékoszik.

Berlin. — A poroszországi zsidó hitközségek szövetsége körlevélben magyarázza el a minján nélkül maradt kehilláknak, hogyan tarthatnak sabboszonként istentiszteleteket, ha nincs együtt a vallástörvényben előírt minimális számú hívő. Az utasítás helyességéhez nem fér kétség, hiszen a frankfurti Hirsch-féle Freie Vereinigungból került ki, tehát hétprobán ortodox. A körlevél beszédes tünete a hitközségek kihalásának.

London. — Az Agudasz Jisroel Keren Hajisuv alapjának igazgatója Rav Mose Blau, Jeruzsálemből Londonba érkezett. Ez alkalommal az Aguda politikai osztályának titkára Jisroel Harry A. Goodman arról nyilatkozott, hogy a gyarmatügyi minisztérium komoly mérlegelés tárgyává tette, hogy a Peel jelentésben vázolt palesztinai felosztási tervet még jobban megszükitik és ilyen értelemben fognak utasítást kapnak majd, hogy az északi részből, amely termékeny, elvesznek még és a „negev” homokosivatagjaiból fognak juttatni. Az ortodox zsidóság számára tiszta az újabb bizottságnak. Ezek olyan utasítást kapnak majd, hogy az északi részből, amely termékeny, elvesznek még és a „negev” homokosivatagjaiból fognak juttatni. Az ortodox zsidóság számára tiszta az újabb bizottságnak. Ezek egyetlen párt sem, bármily erős is legyen, nem jogosult arra, hogy egy nyomorék Palesztinát elfogadjon. Ezzel végezte nyilatkozatát az Aguda egyik vezére. — Az angiai Poale Cion mitinget rendezett Londonban, amelyen Grech Jones angol parlamenti képviselő is felszólalt és kijelentette, hogy az angol alsóház nagy többsége rokonszenvet tanúsít a cionizmus iránt. Az angol alsóház legközelebbi Palesztina-vitájában — mondotta — több képviselő a palesztinai zsidó bevándorlás korlátozásának megszüntetését fogja követelni.

Páris. — Az új francia kormányban, amely Leon Blum elnöklétével alakult meg, négy zsidó foglal helyet: maga Blum, Pierre Mendes France, Jean Zay és Jules Moch.

Varsó. — A lengyel kormány a parlament elé törvényjavaslatot terjesztett, amelynek értelmében elvesztik állampolgárságukat azok a lengyel állampolgárok, akik megszakítás nélkül legalább öt évet külföldön töltöttek és minden kapcsolatot megszakítottak Lengyelországgal. Politikai körök véleménye szerint a törvény célja megakadályozni azoknak a zsidó állampolgároknak visszatérését, akik hosszabb idő óta külföldön élnek és most, a mindjobban növekvő zsidóellenes hangulat miatt szívesen visszatérnek Lengyelországba. — A hivatalos lengyel távirati iroda közli, hogy az amerikai Joint a közeljövőben expedíciót szándékozik küldeni Madagaszkárra, hogy megvizsgálja ott a zsidó bevándorlás és telepítési lehetőségeit. Az „Iskra” megjegyzi, hogy a zsidók eddig hallani sem akarták Madagaszkárról a most „jobb belátásra jutottak”. Ezel szemben a most „Hajnt” című varsói jiddis napilap nem tulajdonít komolyságot az Iskra jelentésének és megállapítja, hogy a lengyel népjóléti minisztérium is időszerűtlennek mondotta a Madagaszkárra való vándorlást.

Barcelona. — A barcelonai hitközség kérelmét intézett a tel-avivi városi tanácshoz, amelyben azt kérik, hogy juttassanak nekik pészachra pászkát. A tel-avivi tanács úgy határozott, hogy eleget tesz a kérésnek és a jeruzsálemi spanyol konzulátus útján maceszt küldenek Barcelonába.

Tel-Aviv. — A Jewish Agency hajózási departementjában hajózási kiképző kurzus létesült, amelynek harminc hallgatója van.

Princ-féle zomancedények
„ROYAL” petrolgázifőzőgépek
Karnisok, vitrage-rudak
Alpacca evőeszközök stb.
Propaganda áruk!
STERN JÓZSEF
„Fierăria-Centrală”
Piața Mihai Viteazul No. 2
Telefon: 8-92

Ápr. 2-án, szombaton megnyílik az új világvárosi

SAVOY-szálló

TIMIȘOARAN
a város szívében.

Utazóknak legmesszebbmenő kedvezmény
Saját autóbusz minden vonatnál.
TELEFON: 8-40.

— **PALESZTINAI HIREK.** (Jeruzsálem). Seik Sakir Abed, a hírhedt terrorista, akinek feje az angolok vérdíjat tűztek ki, az északpalesztinai harcokban elesett. — Kassam Alissa arab vezért, akit a március 4-iki jenini harcokban elfogtak, amiért német gyártmányú fegyvert találtak nála, halálra ítélték. — A libanoni kormány jelenti, hogy kilenc palesztinai arab át akart szökni a libanoni határon, de elfogták őket. Az arabok menekülő terroristák voltak. — A nézeteltérések, amelyek egy idő óta felmerültek a tel-avivi városi tanácsban, most elimináltattak. A polgármester I. Rokach és a helyettes polgármester Dov Hos között a jövőben olyan kapcsolat lesz, hogy a polgármestert mindenben helyettesíteni fogja Dov Hos, még a kormányval való tárgyalásokat is együttesen fogják végezni. — Sokszáz telepes a Jordánvölgyéből és Galileából Adar 11-én Tel Chaj-ba zárandokoltak, hogy Trumpeldor halálzási évfordulója alkalmából leröjűk kegyeletüket a nagy zsidó hős emléké előtt. Nagy ünnepséget is rendeztek. — Kfar Chamima mellett egy arab banda támadást intézett az angol csapatok ellen, amelynek Abdullah Azbach hírhedt terrorista vezér tizenöt másik arabbal együtt elesett. — A. P. Wawel vezérezredes egy druz asszony ellen elhangzott 10 évi fegyházbüntetést 14 napi fegyházra változtatta. Az ítéletet az asszony ellen tiltott fegyverviselés miatt mondták ki. A parancsnok kijelentette, hogy semmi esetre sem fog több kegyelmet gyakorolni nőekkel szemben sem, ha fegyverviselésért felelősségre vonják. — Rechobotban egy pardess-társaság faraktárát felgyújtották és az öröket, akik lokalizálni akarták a tüzet, arabok fegyvertüzeléssel akadályozták meg. A tűz 10.000 font kárt okozott. — Rendőrököt vontak be a nyomozásba és ezek a falu moséjába vezették a nyomozókat. Yibna-ban három arabot le is tartóztattak. A falusi muktárt figyelmeztették a hatóságok, hogy amennyiben a tüzokozókat huszonnégy órán belül nem adják a hatóság kezére, rendkívül szigorú intézkedéseket fognak foganatosítani. — Moledet zsidó kolóniát Tel Aviv mellett erősen lövöldöztek arab terroristák az utóbbi napokban, Kakun vasutállomáson, Chedera mellett egy arab banda megtámadta az őrt. Széjjelrömbölték a vasutállomás épületét és a jegykészletet elpusztították. — Haifa mellett megszüntették átmenetileg a vasuti forgalmat, mert arab terroristák felszakitották sok helyen a sineket. Egy tehervonatot Kfarjennin mellett kisiklattak, sok szállított állatot megölt az összeütközés és számos petrolomot szállító tankvaгон explodált. — A Jewish Agency exekutívája a Palesztinában élő osztrák zsidók szövetségének kérésére azt a választ adta, hogy hajlandó bevándorlási certifikátot Freud és Neumann professzorok rendelkezésére bocsájtani, ha azok Palesztinába kívánnak vándorolni.

— **BÉCSBEN SOK VALÓPERT INDITOTTAK MEG.** (Bécs). Mióta a németek elfoglalták az osztrák köztársaságot, sok válást kezdtek meg házastársak, akik közül az egyik zsidó, a másik árja. Vannak sokan, akik nyugdíjjogosultságukat elvesztik, ha házastársuk zsidó s mert különben nem volna miből élnének, válnak.

MADAGASZKÁR ELLENMÉRGE? ...

Megjelenik a gazdag család egy tagja a rabbiságnál és bejelenti kitérését. A rabbi, aki ismeri az egész családot, csodálkozva kérde: „Miért teszi, hiszen mint zsidó elért mindent?” A felelet nagyon jellemző és szomorú. Azt felelte ugyanis: „Nem akarok Madagaszkárra menni”. Erre kimegy, de a rabbisági szolga mormogja orra alatt: „Azt hiszi, hogy a „Madagaszkár” ellenmérge a „Schmadagaszkár”.

A DARWINIZMUS SZÁZADIK ÉVFORDULÓJARA

Két majom beszélget a ketrecben és amikor hallják, hogy éppen most van száz éve a darwinizmus jubileumának, azt mondja felháborodottan az egyik majom a másiknak:

— Mégis csak piszok alak volt ez a Darwin. Azal sértelt meg bennünket tisztességes majomnemzetséget, hogy tőlünk származtatta az embert. Ez nem igaz és ez ellen a majomtársadalom reputációjára nevében legelőnkebben tiltakozunk.

KORKÉP

Megkérdezik egy palakitől:
 — Igaz, hogy eljegyezted magad?
 — Igaz.
 — Kivel?
 — Egy millió lejjel. A másik nevét már elfelejtettem.

A BANKÓK EREJE

Egy társaságban arról beszélgetnek, hogy a 25 éves fiatalember feleségül vette a 45 éves hajadont. Valaki megjegyzi:
 — Hogy vehetett el egy ilyen fiatal fiú egy ilyen vén nőt?
 — Hja, — feleli egy hang — ha palakinek sürgősen kell a bankjegy, akkor nem nézi, hogy melyik ében bocsájtották ki.

MAI LÁNYOK

Két mai lány beszélget:
 — Jelenleg három kőröm van — mondja az egyik. — Az első nagyon gazdag, a második nagyon szép és művelt és a harmadik remekül táncol. Mit gondolsz, melyiket válasszam?
 — Válaszd a gazdagot és tanítsd meg táncolni.

MAI FIATALEMBEREK ...

Egyik „jólnoevlt” fiatalember nőszülni akar és felkeres egy házasságközvetítőt:
 — Van egy remek partim — mondja a közvetítő — a hölgynek hozományja nincs ugyan, de gyönyörű kék szeme van és egyébként is nagyon megnyerő a külseje.
 — Ugyan kérem, — legyint kedvetlenül a fiatalember — külsőségekre én nem adok semmit.

HÁROMSZEMKÖZT

A cselédleány bejelenti gazdájának, hogy egy fiatalember akar vele háromszemközti beszélni.
 — Miért háromszemközti és nem mint szokás, négysemközti — kérde a leánytól gazdája.
 — Azért csak háromszemközti, mert egyik szemét már rámoletette.

A VARSÓI GETTO CSODÁJA

Egy varsói ház előtt összegyűlnek a zsidók és bámulnak az ablakra csodálattal. Arra jön egy ember és megkérde, mit néznek itt olyan bámulattal?
 — Hát nem látja, egy ép zsidó ablak Varsóban!

UJ LESONO HABO ...

Minden szédere estén azt mondjuk hangosan a hitvallással:
 — Lesono habo be'Jerusolajim!
 Ezzel kapcsolatosan beállít egy zsidó a rabbihoz és azt mondja:
 — Rebbe, én nem fogok tudni imádkozni az ideai szédere estén.
 — Miért?
 — Mert nem tudom, hogy miképpen mondjam Lesono habo be'Madagaszkár, vagy Lesono habo be'Abesszinia.

HÁZASSÁGI ALAP

Egyik nagybank főtisztviselője megkéri egy gazdag és kancsal hölgy kezét.
 — Mennyi a fizetése? — érdeklődik a papa.
 — Huszonötezer lej a törzsfizetésem — feleli a tisztviselő.
 — És ehhez jön még valami?
 — Hogyne. A hozomány.

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA.